

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VII Broj 52 Srpanj 2009. Cijena 1 € ISSN 1800-5179

**BOKELJSKO
KULTURNO
LJETO**

Svjetlost Mediterrana

Okus koji razotkriva užitke.

www.ledo.hr

KING
KRALJ UŽITKA

60. DUBROVAČKE
LJETNJE IGRE

U slavu slobode

STR. 4

NACIONALNI PARKOVI

Krka

Str. 28

KZU NAPREDAK
GORNJA LASTVA

Očuvanje baštine

STR. 32

NAJSTARIJI ČLAN HGDCG

Šjor Roko

STR. 36

PRIČA JEDNOG
VREMENA GRADA KOTORA

Odlomci iz povijesti

STR. 40

Poštovani čitatelji

Ljeto je i ove godine donijelo niz kulturnih manifestacija. Glazba, pisana riječ, izložbe, teatar... U Hrvatsko građansko društvo samo su pristizale pozivnice, teško je bilo stići svuda, a ništa nismo htjeli propustiti. I vrijedilo je.

Otvorenje jubilarnih 60. Dubrovačkih ljetnjih igara – bila je iznimna čast i poseban osjećaj stojati pred crkvom Svetoga Vlaha i pratiti pogledom podizanje festivalske zastave s natpisom "Libertas" uz zvuke Gundulićeve "Himne slobodi" skladatelja Jakova Gotovca. „Sretna smo djeca, jer smo istodobno mogli baštiniti i skromnost molitve i opscenost ludorije, jer smo mogli prijateljevati i sami međusobno i sa svima onima koji su različiti od nas. A sve to nije ništa drugo nego samo različit iskaz istoga pojma: slobode", čulo se na otvorenju.

Samo tri dana kasnije još jedna privilegija, slika i zvuci za pamćenje. Crnogorski simfonijski orkestar pod dirigentskom palicom Alekseja Šatskog, djelima Korsakova, Borodina i Čajkovskog uz zvona, topove i vatromet otvorio je ispred katedrale Sv. Tripuna ovogodišnje Don Brankove dane muzike u okviru Internacionalnog festivala Kotor art.

„Ljudski duh se hrani umjetnošću, ali i slobodom..." i na ovom otvorenju čuli smo plemenitu poruku. Organizatori su obećali: Kotor će biti kulturni far koji svojim originalnim idejama, svojom hrabrošću, mora ponovo osvijetliti Mediteran.

Uslijedio je niz koncerata za pamćenje, za Pogorelića se dani-ma tražila karta više...

Tivat je bio u znaku Purgatorija, u Herceg Novom smijenjivali su se festivali lakih nota i klasične glazbe, na pjacama i kalama drevnog Bara pučki ulični svirači, pjevači i glumci (histrioni), balerine, operne primadone, klape, zbor, limena glazba, mažoret-kinje... otvorili su XII. Barski ljetopis.

HGDCG je dalo svoj prilog kulturnim dešavanjima oganizira-njem promocije Bokeškog ljetopisa. U sljedećem broju Hrvatskog glasnika osvrnućemo se na još neke značajne manifestacije, te one koje se još trebaju održati do kraja ljeta 2009.

Prateći val događaja, u ovom broju bavili smo se temama koje obogaćuju duh, podsjećaju na minula vremena, njihovu neprolaznost dok god žive u nama događaji i ljudi bivši, sadašnji i budući. U nadi da će uvijek, bez obzira na sve, na kraju pobijediti – prave vrijednosti.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +382 (0) **32 304 232** Faks: +382 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@t-com.me <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Uređivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Katelan, Dario Musić, Željko Filičić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Radoje Milić, Damir Kalogjera, Foto Parteli**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

IZASLANSTVO HGDCG NA OTVORENJU
60. DUBROVAČKIH LJETNIH IGARA

U slavu slobode

Među gostima Grada u prvim redovima na svečanoj ceremoniji bio je ministar kulture, sporta i medija Crne Gore Branislav Mićunović sa suprugom Radmilom Vojvodić

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Tradicionalnim svečanim ceremonijalom pred crkvom Svetoga Vlaha i podizanjem festivalske zastave s natpisom "Libertas" uz zvuke Gundulićeve "Himne slobodi" Jakova Gotovca otvorene su 10. srpnja, jubilarne 60. Dubrovačke ljetne igre, najstariji i najugledniji hrvatski festival.

Još od 1956. Igre grade svoju karizmu te posredstvom prestižne asocijacije europskih festivala postaju dijelom europskih integracija.

I ove su godine tradiciona-

lnu ceremoniju svečanosti pratili brojni hrvatski i strani državnici. Uz pokrovitelja Igara predsjednika Republike Hrvatske **Stjepana Mesića**, predsjednika Hrvatskoga Sabora **Luku Bebića**, te ministre kulture i spoljnih poslova, **Boža Biškupića** i **Gordana Janđirovića**, otvarajući ovogodišnje Igre gradonačelnik Dubrovnika **Andro Vlahušić** pozdravio je i predsjednika Republike Mađarske, hrvatske ministre i zastupnike, župane i biskupa, te predstavnike vjerskih zajednica, Hrvatske vojske i, naravno, sve goste Grada, poklonike umjet-

nosti, Dubrovkinje i Dubrovčane i njihove prijatelje.

Među gostima Grada u prvim redovima na svečanoj ceremoniji bio je ministar kulture, sporta i medija Crne Gore **Branislav Mićunović** sa suprugom **Radmilom Vojvodić**, a na prijedlog Hrvatskog građanskog društva i prijatelja društva iz Dubrovačko-neretvanske županije, Grada Dubrovnika i Udruga dragovoljaca Domovinskog rata, uz potporu intendanta Igara **Ivice Prlendera**, ministra kulture RH **Boža Biškupića** i državne tajnice **Nine Obuljen**.

Podsjetili smo ministra kako

je to prvi puta nakon rata da otvaranju Igara nazoči službeni predstavnik Crne Gore.

“Ako ja tako, onda je to velika čast. Ovo je grad u koji sam dolazio od svoje rane mladosti. Dubrovačke ljetnje igre su bile svojevrсно obrazovanje za sve nas koji smo studirali teatar, one su to i danas. U zraku se osjeća da se večeras 60. put otvaraju Igre u slavu slobode Dubrovnika, u slavu dubrovačke i svjetske kulture. Ovdje sam široka srca i vedra raspoloženja”, kazao je Mićunović.

Delegaciju Hrvatskog građanskog društva Crne Gore

na svečanoj ceremoniji činili su: tajnik **Tripo Schubert**, povjerenik za Hrvatsku **Krunoslav Težak**, počasni članovi Društva iz Dubrovnika **Miše Galjuf** i predsjednik Udruge hrvatskih dragovoljaca Domovinskog rata Grada Dubrovnika **Igor Žuvela**.

Na prijemu u palači Sponza uoči otvorenja tajnik HGDCG Tripo Schubert pozdravio se s domaćinom, gradonačelnikom Grada Dubrovnika Androm Vlahušićem, predsjednikom Sabora Lukom Bebićem, zamjenicom župana Dubrovačko-neretvanske županije Marijom Vučković, ministrima i i

ostalim visokim državnim dužnosnicima Republike Hrvatske.

U duhu ovogodišnjeg ceremonijala, kojim su dominirala djeca glumci, gradonačelnik Dubrovnika Andro Vlahušić svoje je kazivanje počeo pitanjem:

“Jesmo li mi Dubrovčani sretna djeca? Baštinimo od naših predaka ove prekrasne zidine, a u zidinama - Grad po mjeri. No, baštinimo i nešto puno više od velikog, ali opipljivog lijepo oblikovanog kamena. Baštinimo vrijednosni sustav, koji nam je omogućio da danas budemo tu, u slobodnom gradu i u slobodnoj zemlji... Baštinimo moralnu

strogost dubrovačke vladajuće elite, sintetiziranu u čuvenoj izreci OBLITI PRIVATORUM PUBLICA CURATE, koja je održala koheziju Grada u dugome trajanju i omogućila da njegovi ljudi - slabašni, ranjivi, egoistični, poput svih ostalih ljudi - ipak ostanu trajno prijatelji jedni drugima.

Baštinimo mudrost dubrovačke diplomacije, koja je imala sposobnost da nas poveže s cijelim svijetom, koja je imala sposobnost da stvara prijatelje, a da pritom ne naruši vrhunsko načelo tog vrijednosnog sustava: slobodu - koja se ne prodaje ni za svo zlato ovoga svijeta.

Građani Dubrovnika baštine i duh tolerancije, briljantno iskazan u jednom dubrovačkom ljetnikovcu gdje ispod praznog okvira stoji natpis IGNOTO DEO (nepoznatom Bogu) - bez obzira koje vjere bio...

Samo uz visoke vrijednosne standarde Dubrovnik je mo-

gao održati stabilnost i dugotrajnost i postati važan međunarodni subjekt. Stoljećima je ova točkica na zemaljskoj kugli bila spona između moćnih država, a mogla je biti zbrisana u jednome danu. Nije bila zbrisana! Nije bila zbrisana jer je, zahvaljujući sposobnosti svojih ljudi, iskoristila povijesnu šansu i sjajno, u krugu moćnih, odigrala ulogu posrednice između Zapada i Istoka. Dubrovnik, taj dragulj, možda najvrijedniji proizvod što ga je hrvatski čovjek stvorio u dva milenija, a koji će Hrvatska ubrzo unijeti u Europsku uniju - ima sve predispozicije da, poznat i prihvatljiv svima u svijetu, nastavi svoju povijesnu posredničku ulogu i postane diplomatsko i kulturno sjedište jugoistočne Europe.

Da, uvaženi uzvanici, dragi glumci, mi Dubrovčani smo sretna djeca! Sretna smo djeca jer imamo fantastične pretkte, sretna smo djeca jer ima-

mo sreću ovdje živjeti. Sretna smo djeca, jer smo istodobno mogli baštiniti i skromnost molitve i opscenost ludorije, jer smo mogli prijateljevati i sami međusobno i sa svima onima koji su različiti od nas. A sve to nije ništa drugo nego samo različit iskaz istoga pojma: slobode.

Kao sretna djeca otvorenoga Grada, želimo tu našu sreću podijeliti sa svima koji dobra srca stižu u ovaj Grad, poručio je, uz ostalo, gradonačelnik, proglašavajući 60. Dubrovačke ljetne igre otvorenim.

Scenarij i režiju ovogodišnjeg svečanog otvorenja ove je sezone režirala **Dora Rudžjak Podolski**, koja se na istom zadatku već okušala 2005. godine.

U programu svečanosti nastupili su sopranistica **Nadja Michael**, zbor splitskog HNK i Zagrebačka filharmonija pod ravnanjem maestra **Ivana Repušića**, Festivalski dramski ansambl, Folklorni ansambl

Lindó, Mješoviti zbor Libertas, Dubrovački komorni zbor, Dubrovački trombunjeri, Mali Lindó OŠ Slano.

Nakon svečanog otvorenja, po tradiciji, na taraci Umjetničke galerije Dubrovnik priređen je domjenak. Spektakularni vatromet označio je početak Dubrovačke noći, pučke zabave za Dubrovčane i njihove goste, uz nastup Mila Hrnića.

Ovogodišnje Igre u Dubrovniku će okupiti više od 2.000 umjetnika iz 29 zemalja svijeta koji će u 45 dana trajanja manifestacije na desetak festivalskih pozornica izvesti oko 70 dramskih, glazbenih, plesnih, likovnih i filmskih programa. Šezdeseto, jubilarno izdanje festivala, između 10. srpnja i 25. kolovoza u Dubrovnik dovodi proslavljenog belgijskog multimedijalnog umjetnika **Jana Fabrea** čija je predstava "Orgije tolerancije" prva međunarodna koprodukcija Igara. Sa Shakespearovim sonetima "Ljubav je moj grijeh" publici se predstavlja jedan od najvećih živućih redatelja **Peter Brook**.

Domaći dramski program rezerviran je za klasike: William Shakespeare na Igre se vraća "Hamletom" **Ivice Kunčevića**, dok posljednji dio trilogije Iva Vojnovića "Na taraci" režira **Joško Juvančić**. U okviru glazbenog programa predviđeno je tridesetak atraktivnih izvedbi, među kojima je nastup ponajboljeg violinista današnjice **Vadima Repina** i pijanista **Itamara Golana**, operne dive **Inve Mule** te izvedba Beethovenove Ode radosti Philharmonie of the Nation i Akademskog zbora "Ivan Goran Kovačić" u kojoj pod ravnanjem **Jusztusa Frantza** nastupa kvartet hrvatskih solista **Dubravka Šeparović-Mušević, Valentina Fijačko, Tomislav Mužek i Luciano Batinić**.

BOKELJSKO KULTURNO LJETO:

Kotor svjetlost Mediterrana

**HGDCG
organiziralo
promociju
Bokeškog
ljetopisa. Ljeto u
znaku Kotor
arta, koji čini niz
kulturnih
manifestacija: II
Festival Teuta –
novi antički
teatar, XVIII.
Kotorski festival
pozorišta za
djecu, VIII. Don
Brankovi dani
muzike, XII.
Internacionalna
smotra mode i
Kotor arteatar
premijere.
Održan I.
klarinet fest**

Piše:
Tripo SCHUBERT

Crnogorski simfonijski orkestar pod dirigentskom palicom Alekseja Šatskog, na Dan državnosti Crne Gore, 13. srpnja, djelima Korsakova, Borodina i Čajkovskog uz zvona, topove i vatromet otvorio je ispred katedrale Sv. Tripuna ovogodišnje Don Brankove dane muzike u okviru Internacionalnog festivala Kotor art.

„Simbioza vrhunskih izvođača i kompozicija u jedinstvenom ambijentu kotorskih scena sažima vjekovno iskustvo ovog grada. Poštovati tradiciju Kotora znači uvažavati različitosti, međusobno razumijevanje, suživot i toleranciju.

Oživjeti te ideje kroz muziku bila je Don Brankova zamisao”, kazala je gradonačelnica Kotora Marija Čatović, na otvorenju Festivala.

„Ljudski duh se hrani umjetnošću ali i slobodom, i ova noć je posvećena umjetnosti i slobodi. Ova noć nas hrani i podsjeća da je ljudski duh vječan i da je vječna Crna Gora”, kazao je Branislav Mićunović, crnogorski ministar kulture, sporta i medija.

„Drugi gradovi imaju svoje uspone, svoje svjetlosti, Kotor traje kao što traje i Crna Gora. U svom trajanju od milenijuma spojila je tu svoju mediteransku Duklju i gorštačku Crnu Goru. Sa takvim genima i takve dvije Crne Gore u sebi je rastao

i Don Branko Sbutega. Pravo je vrijeme da za takvog mirovnjaka, borca za mir, toleranciju i dostojanstvo čujemo salve Čajkovskog koje slave 13. jul i don Branka Sbutegu”, kazao je otvarajući Don Brankove dane muzike u Kotoru Ranko Krivokapić, predsjednik crnogorskog parlamenta.

Kotor art 2009. - International festival Montenegro čini niz kulturnih manifestacija: II Festival Teuta – novi antički teatar, XVIII. Koterski festival pozorišta za djecu, VIII. Don Brankovi dani muzike, XII. Internacionalna smotra mode i Kotor arteatar premijere.

Predsjednik Organizacionog odbora je ministar Branislav Mićunović, Marija Čatović,

prof. Ratimir Martinović, Branko Vukasović i Vesna Mandić. Direktor Paolo Magelli i producent Janko Ljumović napisali su u predgovoru kako je ideja Kotor arta da vrati Kotoru ulogu koja mu pripada. "Kotorart koji je začeo kao festival glazbe zapravo je dio mišljenja i kreacije jednog od najvećih intelektualaca ovih prostora, Don Branka Sbutega. On nas je okupio, obavezao i inspirirao za jednu duboku raspravu koja nas je dovela do konačne formule festivala. Kotor će biti kulturni far koji svojim originalnim idejama, svojom hrabrošću, mora ponovo osvijetliti Mediteran".

Pogorelićev koncert za pamćenje

U koncertnoj dvorani kotorske muzičke škole, u okviru festivala Kotor art - Don Brankovi dani muzike, hrvatski pijanist Ivo Pogorelić održao je 17. srpnja koncert za pamćenje. Za ovu prigodu je iz Italije dopremljen klavir marke "Stenvej" rentiran za ovaj specijalni koncert, kazao je Ratimir Martinović, umjetnički direktor Kotor Arta, uz apel svima koji odlučuju da ovaj klavir ostane u Kotoru.

Zbog ogromnog interesiranja publike, koncert je rasprodan, pa se organizatori nadaju da će u skorijoj budućnosti slavni glazbenik ponovo nastupiti pred crnogorskom publikom.

Pogorelić je za resital na Don Brankovim danima muzike u crkvi sv. Duha odabrao dela Frederika Šopena Nokturno u E-duru i Sonatu u h-molu, zatim Mefisto valcer Franca Lista, Tužni valcer Jana Sibelijusa i kompoziciju Noćni gaspar Morisa Ravela.

Među sudionicima Don Brankovih dana muzike, koji će biti završeni 11. kolovoza, bili su i flautista Claudi Arimany, te violinisti Valery Ois-

Pogorelić

trakh - unuk čuvenog Davida Oistrakha, gitarist Edoardo Catemario, pijanistkinja Gulsin Onay i mnogi drugi.

Produkcija festivala zastupljena je kroz četiri nastupa Festivalskog orkestra i koncert Festivalskog hora.

Don Brankovi dani muzike obilježice i dvije obljetnice velikih kompozitora - 200 godina od rođenja Feliksa Mendelsona, u katedrali sv. Tripuna, i 250 godina od smrti Jozefa Hajduna - nastupom horniste Dariusza Mikulskog.

Promocija Bokeškog ljetopisa

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je pred-

stavljanje Godišnjaka Bokeški ljetopis 30. srpnja u Koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ u Kotoru, crkva Sv. Duha. O Ljetopisu su govorili mr. Jovan Martinović, direktorica kotorske Muzičke škole „Vida Matjan“ Marina Dulović i povjesničar umjetnosti Marija Mihaliček. Tekstove je čitala Dragica Tomas, a voditeljica programa bila je Dubravka Jovanović. U programu su sudjele kape Bisernice Boke i Bokeljski mornari te učenici škole „Vida Matjan“.

Mr. Jovan Martinović u uvodnom je izlaganju podsjetio na sadržaj prvog Bokeškog ljetopisa, koji je odmah uspio da uvrsti ovu publikaciju u plejadu uspješnih znanstveno-

kulturnih publikacija Boke Kotorske. Martinović je upoznao nazočne i sa sadržajem drugog dijela prvog sveska „Ljetopisa“.

„Redakcija je na jednom mjestu sabrala rasprave naših uvažanih stručnjaka, rasute po starijim i ponekad nedostupnim edicijama, pa su tako reprintedni članci don Antona Miloševića „Bokeljska (Kotorska) mornarica“, don Pava Butorca „Osnutak opatije sv. Jurja – posveta crkve 1247. godine“, don Gracije Brajkovića „Najstariji slojevi pomorskog naselja Perast“, dr Antona Stijepova Dabinovića „Predaja Kotora Veneciji“, Miroslava Montani „Arhiv pomoraca na srebrnim pločicama“, don Nika Lukovića „Štovanje Majke Bož-

je u kotorskoj biskupiji (sa povijesnim podacima)“, don Iva Stjepčevića i Rista Kovijanića „Grčka slikarska škola“ te Vinca Đurovića „O konstrukcijama kuća od XVI. do XIX. vijeka u Kotorskom zalivu i njihovim graditeljima“, koje su na ovaj način postale pristupačne širokom krugu čitatelja.

Pred nama je i drugi svezak dvobroj „Ljetopisa“, nešto manjeg obima nego prethodni, u kome su tri autora: dr Miloš Milošević, Tripo Schubert i Ivana Antović obradili zapaženu temu „Glazbeni život Kotora 20. stoljeća“, zatim je dr Stijepo Obad obradio „Hrvatska društva u Boki Kotorskoj do II svjetskog rata“, Anita Mažibradić je napisala „Osvrt na

povijest Boke Kotorske početkom 19. stoljeća“, dok je mr Jovan J. Martinović dao „Prikaz i komentar djela „Catharus Dalmatiae civitas“ Flaminija Cornera“. Nadalje je dr Lovorka Čoralić obradila neiscrpnu temu „Iz prošlosti Boke – tragom iseljenika Herceg Novoga u Mlecima, 15.-16. stoljeća“, a Stanko Piplović prikazao „Katoličke bogoštovne gradnje u Boki Kotorskoj tijekom 19. stoljeća“. Slijedi rad dr Miloša Miloševića „Patnje Perasta 1624. godine“, a dvobroj „Ljetopisa 2-3“ zaključuje rad Željka Brguljana „Andrija Maurović – otac hrvatskog stripa“, objasnio je Martinović.

Povjesničar umjetnosti Marija Mihaliček kazala je kako kon-

cepcija Bokeškog ljetopisa, polazi od namjere da sadržajem otkriva i znanstveno vrednuje društvene, povijesne, kulturne pojave i ličnosti povezane sa prostorom Boke Kotorske.

“Opredjeljenje redakcije da rad hrvatskog povijesničara Stjepa Obada, naslovljen “Hrvatska društva u Boki Kotorskoj do Drugog svjetskog rata”, nađe mjesto u dvobroju 2-3 Bokeškog ljetopisa, predstavlja kontinuitet interesa za nedovoljno istraženu tematiku, koju su do sada najviše obrađivali don Anton Milošević i dr. Miloš Milošević. Svakako treba podsjetiti na značaj inicijative, koju je pokrenulo prije nekoliko godina HGDCG, na prikupljanju podataka i arhiviranju fotografija hrvatskih kulturno-prosvjetnih društava u Boki.

Ovaj rad “iz pera” poznatog istraživača hrvatske povijesti XIX. stoljeća i dobrog poznavaoца prošlosti Dalmacije, daje do sada najkompletniji prikaz nastajanja i djelovanja kulturnih društava, hrvatskog nacionalnog predznaka u Boki Kotorskoj. Drugi rad koji ću vam predstaviti posvećen je Andriji Mauroviću, umjetniku koji spada u onaj niz stvaralaca zavičajno vezanim za Boku o kojima se u kulturnoj i široj javnosti u Crnoj Gori veoma malo zna. Činjenica da cjelokupno umjetničko stvaralaštvo pripada korpusu hrvatske umjetnosti ne treba da umanji naš interes za tu izuzetnu umjetničku ličnost. Autor priloga “Andrija Maurović – otac hrvatskog stripa” je Željko Brguljan, srednjoškolski profesor, slikar i pisac publikacija o pomorskoj i kulturnoj prošlosti Boke kotorske”, kazala je Mihaliček.

O glazbenom životu Kotora XX. stoljeća isrpno je izlagala direktorica Muzičke škole “Vida Matjan” Marina Dulović, dok je odlomke iz Ljetopisa na-

KUD Čilipi

dahnuto govorila legendarna kazališna glumica Dragica Tomas. Uspješnu promotivnu večer, kojoj je nazočio i konzul RH u Kotoru Božo Vodopija, zaokružile su svojim nastupom klapa Bisernice Boke, Bokeljski mornari i učenici Muzičke škole “Vida Matjan”, uz uvijek inspirativan i originalan način vođenja programa kotorske pjesnikinje Dubravke Jovanović.

Nastup klapa Filip Dević

Na Citadelli hotela Cattaro, nakon završetka radnog dijela Skupštine Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, 24. lipnja nastupila je glazbena grupa “Filip Dević” iz Splita, u suorganizaciji Hrvatske matice iseljenika iz Splita, voditeljice **Branke Bezić Filipović.**

Muška klapa “Filip Dević” osnovana je 1962. Prema mišljenju i kritike i javnog mnijenja, njihova interpretativna ost-

varenja nalaze se u samom vrhu kvalitetnih vokalnih ostvarenja klapskog pjevanja, u što su se mogli te večeri uvjeriti svi posjetitelji na Citadelli.

Lindó na Citadelli

Proslavu Dana državnosti Republike Hrvatske, koju je konzul Božo Vodopija organizirao 19. lipnja na terasi Citadella hotela Cattaro, uvećao je nastup

Kulturno umjetničkog društva “Čilipi”.

Društvo je osnovano 1954. godine, pod nazivom kulturno prosvjetno društvo “Vladimir Nazor”, na inicijativu grupe entuzijasta. Bilo je to u vrijeme kada su se ljudi u Čilipima okupljali ispred crkve i kada su osnivanjem društva željeli potaknuti organiziranje kulturnog života u mjestu.

Njeguju tradicionalne vrijednosti Konavala, koje se i danas odražavaju kroz običaje i predvnu konavosku narodnu no-

Sa biskupom Janjićem

šnju, prepoznatljivu po svojoj eleganciji i karakterističnom svilenom vezu. Lindo, ples Dubrovačkog primorja, praćen jedinstvenim zvukom ljerice, je najatraktivniji dio njihovog programa.

Klarinet fest

Od 26. lipnja do 2. srpnja Gradska muzika Kotor, Internacionalno udruženje ljubitelja muzike – Beograd i ŠOSMO "Vida Matjan" organizirali su prvi Klarinet fest KOTOR 2009. posvećen klarinetisti prof. Anti Grginu

Tema Seminara bila je „Klarinet XXI. vijeka – tehnika, ljepota tona, pedagoški pristup“ autora prof. Aleksandra Tasića i Ljubiše Jovanovića.

Klarinet fest je otvorila predsjednica opštine Marija Čatović, koja je izrazila zadovoljstvo što je Kotor domaćin ovog događaja, kao sjajan uvod u Kotorско kulturno ljeto.

U okviru Klarinet festa djelo-

vao je Združeni Orkestarski Tim-ZORT, koji je osnovan na inicijativu Internacionalnog udruženja direktora muzičkih škola u Kraljevu, Požarevcu, Smederevu, Pančevu i Beogradu. Sa njima su radili Darinka Matić-Marović, Nenad Petković i Ljubiša Jovanović.

Članovi kvarteta "Nevski" Miloš Bjelica, Adam Bou i Luka Dudić i Nikola Ulemek izveli su program "po mjeri" ovog instrumenta - od "Pobjedničkog čoečka" Maljokovića, preko "Salta" Grgina i Bramsove "Mađarske igre", do "Bumbarovog leta" Rimskog-Korsakova i Montijevo "Čardaša", izazvajući poplavu biseva i aplauza.

U okviru festa održano je šest koncerata i niz predavanja za polaznike. Idejni tvorci, prof. Ljubiša Jovanović i Vlado Begović, izrazili su uvjerenje da će klarinet fest postati tradicionalna manifestacija.

Promocija monografije akademika Ivanovića

U sali „Royal“ hotela Cattaro –bivšem francuskom teatru, održana je 23. srpnja promocija knjige „Anagrami i kriptogrami u romanima Umberta Eka“ akademika dr. Radomira V. Ivanovića, profesora Univerziteta. Organizator promocije je, prigodom pet godina rada, bilo kulturno udruženje Dante Alighieri-Kotor.

U tom prostoru je za vrijeme venecijanske uprave 1762 god.bilo skladište hrane za vojne potrebe, prvenstveno dvopeka, soli i ostalog, a francuske okupacije vlasti su 1810. potpuno preuredile prostor i uspostavili stalno kazalište, prvo u našoj republici. Zgrada je 1904. prepravljena za potrebe Vijećnice, a nakon potresa 1979. kada je teško stradala preuređena je u današnjem obliku za potrebe hotela „Cattaro“.

Kulturno udruženje Dante Alighieri-Kotor se bavi organiziranjem kurseva italijanskog je-

zika sa dobijanjem međunarodno priznatog certifikata o značaju jezika, organiziranjem stručnih usavršavanja iz italijanskog jezika i kulture, organiziranjem izložbi, koncerata, promocija knjiga.

Uvodnu riječ ispred udruženja održao je sekretar ing. Andro Saulačić, u kojoj je kazao da je želja organizatora bila da ovu promociju održe u prostoru nekadašnjeg hrama kulture francuskog teatra. Osvrnuo se na kulturni život Kotora kojeg pratimo kroz stoljeća već od IX st. Od XVI. st. Kotor je imao i pjesnike Bernarda Pimu, Ljudevita Paskvalića, Kamila Draga, Iliju Zagurovića, Ivana Bonu Bolirisa do pjesnika prošlog stoljeća Frana Alfirevića.

Osvrt na monografiju je dala prof. Božena Jelušić iz Budve, koja je naglasila da je monografija dr Radomira V. Ivanovića posvećena pentalogiji tj. osvrtnu na pet romana italijan-

skog nobelovca Umberta Eka, počev od „Ime ruže“ i predstavlja unakrsno čitanje Ekovih estetičkih i umjetničkih ostavki.

O knjizi je zatim vrlo nadahnutu govorio sam autor dr Radomir V. Ivanović, i završio sa konstatacijom da je ova promocija, u ovom prostoru, bila jedna od najljepših večeri u njegovom životu.

U programu su sudjelovali: trio na flauti studentica Muzičke akademije-Cetinje, solo gitara i klapa „Karampana“ sa tamburaškim sastavom „Nokturno“ iz Kotora.

Festival klapa u Perastu

Tradicionalni peraški VIII. festival klapa održan je 31. srpnja i 1. kolovoza na trgu pred župnom crkvom Svetog Nikole. U programu je sudjelovalo 13 klapa iz Crne Gore, Hrvatske,

Bosne i Hercegovine.

Prva festivalska večer bila je revijalna, a druga takmičarska, kada se za nagrade nadmetalo pet crnogorskih i osam hrvatskih i bosanskih klapa u četiri kategorije (muška, ženska i mješovita klapa, novokomponovna klapska pjesma): „Elektroprijenos“ Split, „Dalmacijavino“ Split, „Asa voće“ Podgorica, „Jedinstvo“ Bar, „Lumbarda“ Korčula, „Lira“ Čapljina, „Tamarin“ Vranjic, „Perlice“ Korčula, „Putalj“ Kaštel Sućurac, „Volat“ Brač, „Kastel nuovo“ (muška i mješovita klapa) Herceg Novi.

Stručni žiri dao je svoj sud i proglasio najbolje, a dodijeljena je i nagrada publike. U muškoj konkurenciji pobijedila je klapa LUMBARDA sa Korčule, druga je bila klapa „Asa voće“ iz Podgorice, a treća klapa „Elektroprijenos“ iz Splita koja je osvojila i nagradu publike. U ženskoj konkurenciji najbolja je bila klapa „Putalj“ iz Kaštel Šu-

Klarinet fest

ćurca, na drugom mjestu našla se klapa „Tamarin“ iz Vranjica, a na trećem „Lira“ iz okoline hercegovačkog grada Čapljine. U kategoriji mješovitih klapa najviše glasova dobio je hercegnovski „Kastel nuovo“. Za najbolju pjesmu Festivala proglašena je pjesma „Gospe od škrpjela“ u izvođenju klape „Tamarin“ koja je jedna od četiri stvarane upravo za perašku manifestaciju.

Na festivalu u Šibeniku

Kotor i Boka tradicionalno nam nude toliko kulturnih dešavanja, da često i ne stignemo stići vidjeti sve što bismo htjeli. U sljedećem broju Hrvatskog glasnika osvrnućemo se na još neke značajne manifestacije, te one koje se još trebaju održati do kraja ljeta 2009.

Na kraju spomenimo i jedno umjetničko gostovanje. U okviru pratećeg programa 49. Međunarodnog dječijeg festivala u Šibeniku, grad Kotor su predstavili učenici Š.O.S.M.O „Vida Matjan“. Do suradnje je došlo posredstvom organizatora Kotorskog fesivala pozorišta za djecu koji sa spomenutim Festivalom ima dugogodišnju suradnju.

Koncert je održan u Šibenskom kazalištu 24. lipnja uz sudjelovanje učenika: Sedlak Vanja - saksofon, Buljančević Rastko – klavir, Vrećo Vanja – solo pjevanje, Vasilije Gagović – kontrabas. Oni su se predstavili sa solističkim porgramima i u kamernim sastavima.

Na istom koncertu sudjelovali su i učenici Glazbene škole iz Šibenika sa odsjeka za klavir i violončelo. Na press konferenciji nakon koncerta učenici škole „Vida Matjan“ su dobili značajne pohvale i komplimente za svoje izvođačke sposobnosti.

Dogovoren je nastavak suradnje uz obostrano zadovoljstvo.

Promocija monografije

Festival klapa

Festival u Šibeniku

Glazba i lijepa riječ u Herceg Novom

Piše:
Slavica KOSIĆ

Na hercegnovskoj kulturnoj sceni srpanj je započeo raspjevano. Petnaesto izdanje festivala Sunčane skale „spustilo“ se ove godine sa Kanli kule, a za novu scenu poslužio im je glavni gradski trg, podno popularne Tore, odnosno Sat kule.

Trodnevni festival otvorio je program dodjele Prinčevih nagrada pjevačima koji su po ocjeni glazbenih redakcija radio i televizijskih postaja, ali i slušatelja u regionu, bili naj-

bolji u protekloj godini. Druge večeri, naslovljenoj Nove zvijezde, nastupili su još neafirmirani pjevači, a završni festivalski program bio je izbor Pjesme ljeta na kome su nastupile glazbene zvijezde iz regiona, ali i iz Njemačke i Bugarske.

Lake note smijenio je festival klasične glazbe. Od 10. do 20. srpnja održan je 26. međunarodni festival „Dani muzike“. U sedam festivalskih večeri publika je mogla da čuje elitna imena iz svijeta klasične glazbe iz Crne Gore, Španije, Italije, Njemačke, Velike Bri-

tanije, Hong Konga, Srbije, Češke Republike. Nastupali su na jednom od najljepših trgova u hercegnovskom Starom gradu- Mića Pavlovića, koji zovu i Trg od glazbe, u crkvi Svetog Jeronima i u Dvorani Park.

Akcent je stavljen na kameranu glazbu, a prema obrazloženju umjetničkog direktora Festivala, pijaniste Borisa Kraljevića, repertoar je bio istančano odabran, sa optimalno spojenom baštinom i suvremenim, iskustvom i mladalačkom energijom i entuzijazmom, i međunarodne inter-

pretativne snage s domaćim izvođačima.

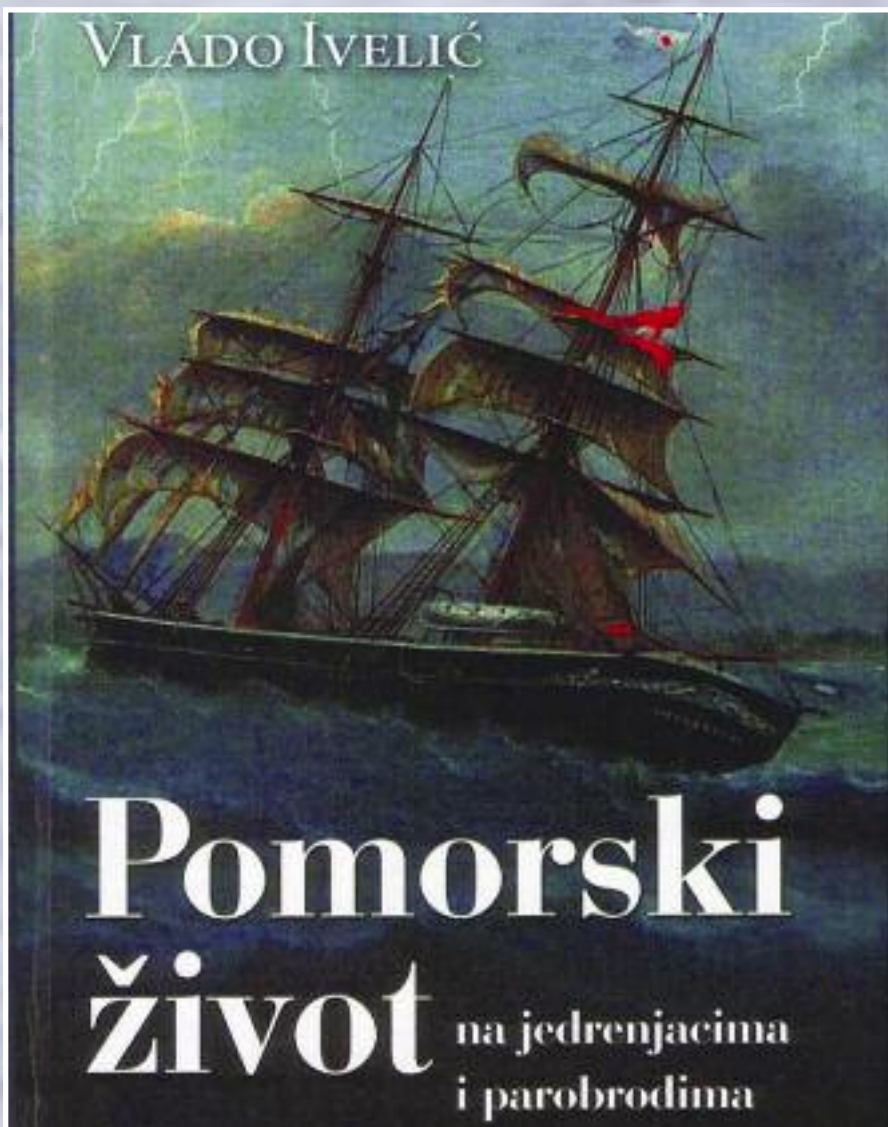
Muzičku feštu je otvorio Gudački trio Beaux Arts, a publici su se predstavili i sopraniistica Nancy Yuen, pijanisti Boris Kraljević, Vladimir Domazetović, Laura Nocchiero i Gabriell Orlando, Semjon Šmeljkov harmonika, flautistkinja Anđela Bratić i Kvartet Virtuosi di Praga, koji su sa pijanistom Borisom Kraljevićem zatvorili ovogodišnji festival.

„Ako su festivali naš pogled u svijet, ali i naš izlog, onda su i Dani muzike u Herceg-Novom, koje smo i ovog srpnja uspješno organizirali, naš prozor koji je širom otvoren prema međunarodnoj kulturnoj sceni, ali i s ponosom gleda i na umjetnička zbivanja našeg bližeg okruženja”, kazao je umjetnički direktor festivala Boris Kraljević po završetku izuzetno posjećenih festivalskih programa.

Nakon glazbe, posjetiteljii su mogli da uživaju u pisanoj i izgovorenoj riječi. Peti put održani su Dani knjižare SO koji su i ove godine ponudili zanimljiv program. Predstavljen je turistički projekat Grad sa 100.001 stepenicom i pet motiva starog Herceg Novog na razglednicama, kao i prigodan pečat.

Posjetitelji su potom mogli da se upoznaju sa najuzbudljivijom putopisnom avanturom ikad napisanom -Ekspedicija Kon Tiki. Knjiga Tora Hejerdala je izuzetno svjedočanstvo o tome kako su šesterica nordijskih istraživača na malenom splavu od balze preplavili Tihi okean. I postali planetarni heroji.

Bokeška kužina, autorice Vlaste Mandić, „najluksuznija mediteranska kuharica na ovim prostorima“, predstav-

ljen je kao sveobuhvatna, dobro režirana mala predstava.

Tradicionalni hercegnovski Dani Knjižare So, koje je s mnogo zanaja i dobrog „šuga“ osmislio pisac Nikola Malović, bili su u znaku 130 godišnjice od rođenja knjižara Jova Sekulovića (1879 – 1950); 111 g. hercegnovskog knjižarstva (od 1898) i 5 godina od obnove klasičnog gradskog knjižarstva (2004 – 2009).

Malović je osim knjižarstva, nastavio i tradiciju gradskog bokeškog izdavaštva.

„Pomorski život“ kapetana Vlada Ivelića iskustvena je životna priča jednog od posljednjih Bokelja koji je plovio na jedrenjacima, a karijeru okončao na parobrodima – nakon punih 50 godina plovidbe!

„U izdavačkom smislu bile su nam, i jesu, mediteranske

teme uvijek atraktivne. Ne mislim da ćemo od ovog koncepta odstupiti u godinama pred nama. Tematski, more je uvijek atraktivno čitaocima. Nikad ga nema previše, i sve što se pojavi, rado je čitano“, objašnjava Malović.

Pod motom „Birajte društvo, družite se sa knjigama“, ovogodišnji Međunarodni sajam „Trg od knjige“ koji je obilježio kraj srpnja u Herceg Novom, okupio je pisce i izdavače iz Srbije, Bosne i Hercegovine i domaćina Crne Gore. Iako je ponuđen zanimljiv i kvalitetan program, i na ovom Sajmu, a to je stalna zamjerka posljednjih godina, prisustvo crnogorskih stvaralaca bilo je marginalno.

U srpanjska kulturna dešavanja koja su bila u znaku nota i pisane riječi, dobro se uklopila predstava Izdaja bri-

tanskog Nobelovca Harolda Pintera u izvođenju glumaca Hercegnovskog pozorišta. Izdaju je prevela i režirala Slađana Vujović, redateljica koja posljednjih dvadeset godina živi i radi u Londonu.

Priča prati sedmogodišnju tajnu ljubavnu vezu između supruge poznatog izdavača i njegovog najboljeg prijatelja. Vjeruje se da je Izdaja djelomice zasnovana na detaljima iz Pinterovog života. Prvi puta je prikazana u Nacionalnom teatru u Londonu 1978, a od tada je prevedena na mnogo jezika i prikazivana širom svijeta, u kazalištima i na filmu. Izdaja je premijerno izvedena na Hercegnovskim travanjskim kazališnim svečanostima ove godine, što je bilo je prvo predstavljanje ove drame i ovog autora u Crnoj Gori.

Tivat u znaku Purgatorija

Piše: **Neven STANIČIĆ**

Poštivajući objektivne financijske mogućnosti u Centru za kulturu Tivat ovoga ljeta opredijelili su se za neophodno: očuvanje Festivala mediteranskog teatra, koji upravo ove godine završava prvi četverogodišnji takmičarski ciklus i kvalitetu redovitog repertoara, nauštrb produkcije koja je planski odložena za iduću sezonu.

„Pare i glazba“ na taj način usklađeni su bez većih potresa, želje su na čekanju, a publika, ispostavilo se - na dobiti, jer su četvrte Purgatorije ujedno bile i najbolje do sada. Za to su se pobrinuli teatri: Gavella – Zagreb, sa „Snom ivanjske noći“ u režiji Aleksandra Popovskog, zatim Jugoslavensko dramsko pozorište iz Beograda sa „Mletačkim trgovcem“ Egona Savina koji su i laureati u kategoriji najbolje predstave na Festivalu, pa Cantari Teatralli Koreja iz Leće (Italija) koji su sa svojim „Trojankama“ osvojili specijalnu nagradu žirija za umjetničku inovaciju, glumci Dragan Mićanović i Pero Kvrgić, nagrađeni u svojoj kategoriji, ali i ansambli pozorišta Boško Buha iz Beograda i koprodukcije „Kasandre“ Festivala Teuta, koji su na scenama Centra za kulturu Tivat okupili preko 2.500 gledatelja sa cijelog Crnogorskog primorja.

Kao „dobit“ Tivćani knjiže i iskustvo da Festival funkcionira i van okvira, do ove godine omeđenih festivalskih dana, pa je za očekivati da će već slijedeći biti razvučen na cijelo ljeto.

Bogat dramski program bio je obogaćen likovnim dešavanjima, među kojima svakako treba izdvojiti izložbe Nikole Žigona i Jelene Kršić iz Beograda, te projekt „1+19“ profesora cetinjske Akademije Branislava Sekulića i njegovih bivših studenata, sada već afirmiranih autora koji trenutno predstavljaju gotovo

kompletanu kvalitetu domaće likovne scene.

Sve u svemu, 29 programa u srpnju na repertoaru Centra, zaokružilo je samo dio ukupne kulturne ponude Tivta, kojoj u svakom slučaju treba dodati tradicionalne manifestacije poput Lastovske fešte, ili koncerata u organizaciji Turističke i nevladinih organizacija Tivta, prije svega Glazbeno prosvjetnog društva od kojeg tek u kolovozu očekujemo pun doprinos, obzirom na početak obilježavanja 100. obljetnice rada i postojanja.

BARSKO KULTURNO LJELO:

Novi obzori

Piše:

Vladimir MARVUČIĆ

Od učenja na tuđim pogreškama bolje je prihvaćati dobra iskustva drugih. Unatoč stanovitim rizicima, koncept „pučke fešte“ pokazao se najzahvalnijim načinom otvorenja ljetnih kulturnih zbivanja diljem onoga prostora koji možemo nazvati „sredozemnim uljudbenim ozračjem“.

Pohvalno je što su barski kulturni djelatnici ove godine organizacijski „iskoračili“, odr-

žavši svečanost otvorenja 22. Barskog ljetopisa u obličju multimedijalnog igrokaza unutar velebnih zidina Starog grada.

Barani i brojni gosti imali su 15. srpnja rijetku prigodu uživati u svim sastavnicama primorskog way of life, tako neshvatljivo, a temeljno prognom iz gradske zbilje. Bili su te večeri na pjacama i kalama drevnog Bara pučki ulični svirači, pjevači i glumci (histrični), balerine, operne primadone, klape, zbor, limena glazba,

mažoretkinje, a sve je okončano krasnim vatrometom. Pohvalu zasluđuje i napor gradskih i kulturnih djelatnika da se u razdoblju sveopće krize i recesije poglavito osloni na „domaće snage“, tj. na umjetnike iz Bara, koji su ujedno dokazali da su dorasli zahtjevnoj zadaći. Usprkos sustavnom zatiranju i urbanističkoj agresiji „extra muros“, Grad još uvijek (do kada?) pokazuje znake iznenađujuće izdržljivosti i životnosti.

Spomenimo najprije iznimno

zanimljivu izložbu beogradske umjetnice Mile Dragičević, te skupine mladih arhitekata sa istoimenog fakulteta u Podgorici čija je inspiracija bilo tradicionalno sakralno i profano graditeljstvo ovih krajeva. Dok je umjetnica svoj doživljaj iskazala kroz prekrasne mozaične forme, arhitekti su svojim nacrtima suvremenih inačica, primjerice bokeljske, paštrovske ili crmničke kuće, ponudili nove obzore već znatno idejno posustaloj graditeljskoj kulturi.

U glazbenom programu osobujnim su se programima predstavili pijanisti Nikola Vučković, Marija Ivanović i Tomo Stanić, gitaristica Irina Kulikova te barski akademski ženski zbor Antivari musica kojim ravna prof. Miro Kruščić.

Kazališni program će tijekom kolovoza doživjeti svoj vrhunac, a u dosadašnjem programu nastupila su kazališta iz Beograda, Užica i Tuzle sa svo-

jim glumačkim tumačenjima Hasanaginice, Čorbe od kanarinca i Malog princa.

Književni segment pod nazivom „U sazvežđu poetike i duha“ započeo je predstavljanjem poznatog makedonskog književnika Rade Silijana, aktualnog predsjednika Matice makedonske, a tijekom srpnja i kolovoza predstaviti će se više knjiže-

vnika, publicista i znanstvenika iz regije, ali i šire.

U slijedećem broju retrospektivno ćemo komentirati cjelokupni program Barskog ljetopisa 2009, s osobitim naglaskom na tradicionalno „mršavu“ hrvatsku kulturnu ponudu u Gradu koji je povijesno itekako zadužio pomenuti kulturni prostor.

Proslava Dana pobjede i domovinske zahvalnosti

U Kninu je 5. kolovoza održana svečanost obilježavanja Dana pobjede i domovinske zahvalnosti, Dana hrvatskih branitelja i 14. obljetnice vojno-redarstvene akcije Oluja.

Svečanost je počela polaganjem vijenaca na gradskom groblju i podizanjem državne zastave na kninskoj tvrđavi. Nazočan je bio cijeli državni vrh - predsjednik Republike Stjepan Mesić, predsjednica Vlade Jadranka Kosor, predsjednik Hrvatskog sabora Luka Bebić, ministar obrane Branko Vukelić, ministar unutarnjih poslova Tomislav Karamarko, ministar obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti Tomislav Ivić i brojni drugi.

Istodobno s dizanjem državne zastave, crkvena zvona u Kninu zvonjavom su obilježila svečani trenutak podsjetivši na dan prije 14 godina kada su pripadnici hrvatskih snaga ušli u Knin, čime je završena vojno-redarstvena operacija "Oluja".

Središnja svečanost održana je na gradskom nogometnom stadionu, gdje su se postrojile oružane snage, pripadnici MUP-a i braniteljskih udruga. Mesić, Bebić i Kosor u toj su prigodi održali govore.

„Još jednom bez kolebanja osuđujem sve zločine počinjene u vrijeme Domovinskog rata. Bez obzira na to tko ih je počinio i tko su bile žrtve, istaknuo je predsjednik Mesić u svom govoru. Zločinjene počinjene pod krinkom

hrvatstva osuđujemo još energičnije jer oni bacaju sjenu na pravednu i plemenitu borbu hrvatskih branitelja i na njihovu žrtvu. To mora biti jasno svakome u Hrvatskoj i u inozemstvu. Ova Hrvatska nije sazdana

na zločinu, za razliku od jedne druge tvorevine koja je u vrijeme Drugog svjetskog rata uzurpirala hrvatsko ime“, zaključio je Mesić.

Podsjetivši kako u Kninu posljednji put govori u ulozi predsjednika države, Mesić

je rekao da je optimističan glede razvoja Hrvatske.

„Braniteljima dugujemo vječnu zahvalnost jer bez njih ne bi bilo slobodne i demokratske Hrvatske. Naša je trajna zadaća skrbiti za obitelji stradalih, a posebno o djeci poginulih ratnika, rekla je među ostalim u svom govoru Kosor te napomenula kako je važno da novi naraštaji budu svjesni važnosti Oluje, koja je omogućila završetak rata, obnovu i ulazak Hrvatske u NATO.

Bebić je pozvao da se ne umanjuje ponos Domovinskog rata nego da se njegove vrijednosti prenose na mlađe naraštaje. Hrvatska treba ući u EU, ali ne pognute glave nego noseći toj Europi svoju tradiciju i povijest, kazao je Bebić.

Čestitke premijerki Jadranki Kosor

Predsjednik Vlade Crne Gore Milo Đukanović na Croatia Summitu u Dubrovniku

10. srpnja čestitao je Hrvatskoj na veoma značajnoj ulozi u regionu, na ulozi promotera stabilnosti na Zapadnom Balkanu. "Takođe, čestitam i hrvatskoj premijerki Jadranki Kosor na hrabrom preuzimanju funkcije u jednom teškom trenutku za sve države, uz očekivanje da će nastaviti sa odgovornim i uspješnim vođenjem vladinih poslova. Koristim priliku da zahvalim doktoru Ivu Sanderu na pozitivnoj ulozi koju je imao za vrijeme vođenja Vlade Hrvatske, doprinoseći uspješnim evropskim i euroatlantskim integracijama regiona u cjelini", kazao je, između ostalog, Đukanović.

Dan državnosti Crne Gore

U Crnoj Gori 13. srpnja proslavljen je Dan državno-

sti. Predsjednik Crne Gore Filip Vujanović poručio je da se taj dan obilježava u godini u kojoj Crna Gora slavi 131. obljetnicu stjecanja državne nezavisnosti, tri godine od njenog referendumskog obnavljanja i 68 godina od velikog antifašističkog ustanka.

"Vrijednost slobode i državne nezavisnosti sudbinski je spojila, zašto da ne vjerujemo, dva najveća datuma Crne Gore, objedinivši ih u jedinstven datum, 13. jul", rekao je crnogorski predsjednik i dodao da je treći povijesni datum za Crnu Goru, 21. svibanj 2006. godine, kada je referendumom obnovljena nezavisnost Crne Gore.

Vujanović je na prijemu u Plavom dvorcu na Cetinju poručio da Crna Gora sa slobodarstvom, antifašizmom i skladom odnosa naroda i vjera koji, kako je rekao, opet u njima ima svoje izvorište, pristupa evropskim i

euroatlantskim integracijama sa ciljem da potvrdi modernu građansku državu.

Svečana akademija održana je u selu Ravni Laz u Piperima.

Unaprijeđenje suradnje

Program suradnje hrvatskog Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i crnogorskog resora prosvjete i nauke, trebalo bi da unaprijedi suradnju dvije zemlje u oblastima nauke i obrazovanja, priopćeno je nakon što su taj dokument 9. srpnja potpisali crnogorski ministar prosvjete i nauke Sreten Škuletić i veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori Petar Turčinović.

Programom je definirano da, u skladu sa raspoloživim finansijskim sredstvima, i na osnovu principa reciprociteta

i uzajamnosti, dva ministarstva mogu da podrže do deset zajedničkih znanstveno-istraživačkih projekata, i to onih koji se financiraju kao nacionalni. Predviđena je i suradnja u oblasti obrazovanja, kako osnovnog i srednjoškolskog, tako i visokog. U oblasti visokog obrazovanja, Programom je predviđena dodjela stipendija studentima iz Crne Gore i Hrvatske.

Turčinović je kazao kako se ovim Programom suradnja Crne Gore i Hrvatske „sa načelnih točaka spušta na vrlo konkretne“.

„Obrazovanje i znanost su jedina dugoročna strateška prednost obje zemlje, koja nam omogućava da u neakvoj zajednici zemalja imamo istaknuto mjesto i da na temelju obrazovanja osiguramo kvalitetu života naših ljudi“, poručio je on.

Katarina Fuček ponovno ravnateljica

Prema prijedlogu Vlade RH Upravni odbor Hrvatske matice iseljenika imenovao je 16. srpnja Katarinu Fuček ravnateljicom HMI-a. Katarina Fuček već je bila na čelu HMI-a i to u od travnja 2006. do siječnja 2008, tako da se njen dolazak može smatrati i povratkom na staro radno mjesto. Dosadašnja ravnateljica Danira Bilić koja je godinu i pol vodila HMI vraća se na prijašnju dužnost u Hrvatskom olimpijskom odboru.

I sastav Upravnog odbora HMI-a doživio je određene promjene. Novi predsjednik Upravnog odbora postao je dr. Ivan Bagarić, saborski zastupnik i predsjednik saborskog Odbora za Hrvate izvan Hrvatske, a novim članom Odbora imenovan je i Hrvoje Salopek, glavni urednik mjesečnika HMI-a 'Matica'.

Piše:
Željko Filičić

Kvadratura kruga

Ničija snaga i moć nisu u broju (moć mase), nego u više puta spomenutoj antropološkoj moći. Dakako, postoji i ona institucionalna moć. Ona ide s naslova karijerizma, brojčane premoći, automatizma, mehaničke raspodjele utjecaja. To je ona zlokobna i pogubna moć, koja vrišti i poziva na tzv. jedinstvo (koga, čega, u čemu?), ne definirajući precizno razloge i forme toga jedinstva.

Ako se želi spoznati rezultate pojedinih sustava vrijednosti i društvenih modela, treba stvar radikalizirati do kraja. Tako imamo, po Hrvate traumatično iskustvo dvaju monolita (ili barem pokušaja uspostavljanja) iz neposredne prošlosti. Jedno je totalitarno, ultranacionalističko, ustaško jedinstvo koje je završilo na "Bleiburgu". Pod tim pojmom podrazumijevamo cijelu katastrofu koja je trajala ne samo tih svibanjskih dana u tom austrijskom zagraničnom mjestu, već traje i danas. Drugo iskustvo katastrofe s naslova tzv. jedinstva je višedesetljetna odmazda totalitarne boljševičke diktature i velikosrpsko posezanje na suptilne i manje suptilne načine za hrvatskim kulturnim i gospodarskim stečevinama.

Te dvije katastrofe i danas vode monologe, glasnne, bučne i nesnosne do boli, s vrlo neizvjesnim posljedicama, ako ih ne zaustavi antropološka moć s naslova kulture, čije predvodnike i zorovjesnike vidim u hrabrim ljudima oko HGDCG-a te njihovom odvažnom, često intuitivnom, vizionarskom nastupu u trajnom dijalogu između podrijetla i moderniteta, između domovine i matice. Čudim se otkuda im toliko ustrajnosti u njegovanju dijaloške svijesti?

No, dobro, što onda činiti s onom drugom, institucionalnom moći, njenom silom? Ta sila je uvijek i jedino privilegija temeljnih zajednica i to logikom samoga broja. No, čim prije temeljna, većinska zajednica shvati i sebi prizna da je i za nju institucionalna moć, nažalost, prečesto isključiva, pogubna, pa ispravno pokuša razu-

mjeti pravu narav i htijenja antropološke moći, to bolje za nju. Jer ako se prisjetimo Fromma i njegove postavke da je „moć sile i njena posljedična agresija u stvari slabost“ bit će nam jasno koliko se stvari brzo okrenu u vlastitu suprotnost.

Eto, skoro pa franjevačko (Kristovo) načelo „snaga kroz slabost“. Ovako gledanje na stvari i na život, te na dinamiku političkoga moderniteta 21. stoljeća, Hrvatima Crne Gore jamči opstanak kroz trajanje, aktiviranje i održanje na životu fonda sjećanja, ali i kreativno stvaranje novoga. Dakle, jamči interaktivni suživot u domovini i njegovanje dijaloške svijesti s drugima, prije svega svojom maticom.

Usuprot tome, institucionalna moć, često vulgarna i bahata, one koji se povedu za njom, vodi karijeristički slijepo do samonegacije, do praznine u sebi i oko sebe. Vodi do pustopoljine nerealnih ambicija i pogrešnih ciljeva, ali i do "selbsthasse" kako smo se već dotakli toga fenomena. U svakom slučaju, do nestanka u bilo kojoj varijanti, asimilacije ili samoizgona, tj. emigracije s lažnom nadom u povratak, pri čemu se postaje služnik raznim agenturama, interesima, dakle uvijek i iznova zahvalni pijun manipulacije za nečiste namjere.

Kad se sve dobro izanalizira, postaje jasno da je prednost u antropološkoj nad institucionalnoj moći, kulturnim nad političkim modelom, da je izlaz u interakciji nad diktatom. U tom pogledu ženski princip okupljanja i suradnje je jači i povoljniji za opstanak brojčano malih zajednica nego „junačenje“ muškoga principa nadmetanja, koje prečesto vodi u isključivost i agresiju. Jer, ne zaboravimo i ponovimo još jednom, u životu nema „ili-ili“, sve je „i-i“. Tako je Svevišnji postavio stvari, pa tako valjda treba i biti.

Povodeći se za tim spoznajama, dolazi se do neprijeporne činjenice da ako se jednu manjinsku zajednicu želi rasturiti, treba joj podvaliti

političku stranku. Bez obzira na program, dobre želje i namjere, političke stranke su uvijek parcijalne, interesno usko orijentirane i motivirane, a to je luksuz većinske zajednice. Među tom većinom manjina može ravnopravno sudjelovati u organiziranju društva i života, dakle egzistencije, štiteći svoj opstanak, samo ako je s većinom, a ne protiv nje. Ipak, samo ako unutar te većine djeluje odlučno dijalogom i pozivanjem na civilizacijske doseg detektira svoje interese i inzistira na njima.

Politička opredjeljenja su, pak, stvar svakoga pojedinca ponaosob. Teškim društvenim pitanjima (abortus, EU itd.) važnim za državu, bave se stranke shodno svojim opredjeljenjima i programima, koji se grade iz svjetonazora, a unutar jedne zajednice je mnogo svjetonazora i nikako mi nije jasno kako to staviti pod jednu kapu, a da to ne odvede u diktaturu, pa zvali je mi jedinstvom, a to – kao što smo vidjeli – neizbježno vodi u katastrofu.

Na manjinskim je zajednicama da se izbore za opstanak, da ušćuvaju i prošire za dimenziju novoga iskustva fond sjećanja, a to se radi kroz udruge koje se opredjeljuju za antropološku moć s naslova kulture. Sapienti sat (pametnome dosta)!!!

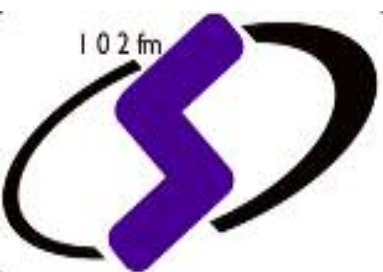
Kad manjinskoj zajednici pođe za rukom da se pozitivno i kreativno nametne većini koja ju prepoznaje i priznaje, kako je to u posljednje vrijeme slučaj u Crnoj Gori, automatski se eliminiraju katastrofalne nesagledive posljedice ekskluzivističkoga nametanja identiteta bilo koga prema bilo kome. Naime, eliminira se ona zlokobna kvadratura kruga, nerješiva za ekskluzivne zastupnike ekskluzivnoga “ili-ili” modela, koji bi tako rado isključili sve njima nepoćudno iz svoje vizije zajednice, istodobno pozivajući na neka nemušta jedinstva, ne obja-

šnjavajući oko kojih se vrijednosti treba okupljati, oko kojih moralnih načela, oko kojih egzistencijalnih problema, ne postavljajući prioritete, ne poštujući redoslijede, ne prepoznajući probleme, ne nudeći odgovore i rješenja na njih. Ne razmišljajući kreativno i poticajno, ne čineći ništa, oni galame nadmećući se u vulgarnosti, projicirajući svoju nečistu savjest i svoj nerad u vrhunaravne vrijednosti jedne zajednice. Dakle, galama i bahate uvrede umjesto dijaloga i bogatstva u različitosti, zauzeća oko jedina vrijednog cilja: SADRŽAJNO VRIJEDNE OPSTOJNOSTI. A nju ipak – kao što smo vidjeli – nudi antropološka moć s naslova kulture, a ne bahatost i autoritativnost institucionalne moći.

Dakle, Hrvatima Crne Gore želim da zasade i uzgoje jedan rascvjetani i razlistani vrt (đardin) s tisuću cvjetova, tisuću boja i mirisa. Da uspiju u dijalogu s drugima očuvati svoje dvostruko biće, taj od Boga im dosuđeni dualitet, s jedne strane povijesne nacionalne zajednice, a s druge strane modernitet političke nacije, koja se živi kao domovinska zadanost. Dakle načelo “i-i”.

Želim im uvijek i iznova da nastoje na izgrađivanju antropološke nasuprot institucionalnoj moći, jer jedino tako mogu naći izlaz iz začaranoga kruga, jer jedino ta formula nudi efikasnu eliminaciju jalove kvadrature kruga uz postavke ekskluzivizma i opstanka istovremeno, koji se po sebi isključuju i u većim, negoli u manjim zajednicama.

Pomno, oprezno, marljivo i ustrajno treba taj “đardin” obrađivati i redovito zalijevati, njegovati. Sve ostalo je megalomanija, pustopoljina ne-realnih težnji, ambicija, egoističnih, karijerističkih nastupanja i ponašanja. To nas vodi mesijanstvu pojedinaca koji bolesno teže institucionalnoj moći. A mesijanstvo neizbježno daje pustopašna sjemena.

**SKALA
RADIO
Kotor**

**Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor**

99.0 MHz **95.3 MHz**

RADIO **KOTOR**

www.radiokotor.com

PREDSTAVLJAMO NACIONALNE PARKOVE

Krka

Nacionalni park Krka prostire se na 142 četvorna kilometra, od kojih 25,6 otpadaju na vodenu površinu. Od podnožja Dinare kod Knina, gdje izvire, pa do Šibenskog kanala, predstavlja jedan od najzanimljivijih krških fenomena

Piše: Marko Zornija
Photo: Joso Gracin

Nepredvidljivost krša i djelovanje vode očituje se već na samom početku ovog prekrasnog krajolika. Potok Krčić od svog vrela i relativno kratkog toka završava 22 metra visokim Topoljskim bukom ili Krčićem. Logično bi bilo zaključiti da se tu nastavlja Krka, odnosno da je Krčić samo njen prvi dio. Ali u podnožju ovog zimi bucnog, a ljeti suhog slapa, krije se pravo vrelo Krke. Ispod Krčića protječe podzemna rijeka koja na površinu izlazi baš na tom mjestu. Kroz špilje u koje se ulazi negdje oko sredine Topoljskog buka moguće je doći do te podzemne rijeke i susresti se s ronocima koji su zaronili u krško vrelo.

Dalje Krka nastavlja teći kroz 75 kilometara dug i živopisan kanjon, padajući 242 metra, preko sedam sedrenih barijera, od kojih je Skradinski buk s padom od 46 metara najveća sedrena barijera u Europi.

Sjeverna granica NP zapravo počinje nizvodno pola kilometra nakon Knina.

Od izvora do Bilušića buka, prvog od sedam sedrenih slapova, rijeka Kr-

ka 16 km teče vijugavim ali mirnim tokom koji se probija kroz kanjon širine od 60 do 200 metara. Današnji izgled Bilušića buka i vodotoka izmijenjen je u četiri navrata miniranjem sedrenih barijera radi sprječavanja poplava u Kninskom polju. Iako okrnjen, slap je i danas vrlo bučan i privlačan jer je jedini na kojemu nema utjecaja energetskeg iskorištavanja vode i preko njega se cijele godine prelijeva ukupni dotok rijeke Krke.

Dva kilometra nizvodno od Bilušića buka, na izlazu iz kanjona, Krka se proširuje u 400 m široko i 1300 m dugo Čorića jezero (Bjelober, Brljansko jezero). Nastalo je podizanjem sedrene barijere slapa Brljana. Voda jezera prelijeva se preko slapa ukupne visine 15,5 m samo za visokih voda, jer je na početku sedrene barijere izgrađena betonska brana, a na lijevoj strani Brljanskog jezera prokopan je tunel koji odvodi vodu do hidroelektrane "Miljacka".

Između Brljanskog jezera i Manojlovačkog slapa nalaze se s desne strane ostaci rimskog vojnog logora Burnum, dok su s lijeve strane ostaci starije ilirske gradine.

Nizvodnije Krka na svom putu na udaljenosti od oko tri kilometra u veličanstvenom kanjonu tvori tri slapa: Manojlovački slap, slap Rošnjak i Miljacka slap. Manojlovački slap najviši je i po mnogima najljepši na Krki. Sastoji se od niza sedrenih barijera ukupne visi-

šujuće obrušava u dubinu obavijen velom satkanim od bezbrojnih kapi u paleti duginih boja. Jednom kad posjetitelj vidi raskošnu ljepotu slapa nosit će ga u sebi kao jednu od najdojmljivijih prirodnih ljepota.

Kilometar nizvodno od Ma-

droelektrane "Miljacka". U razdoblju visokih voda vrlo je lijep u svojoj jednostavnosti i nedostupnosti. Najljepši je pogled na slap s ruba kanjona, na cesti prema hidroelektrani "Miljacka", kada se bjelasa u izmaglici na dnu gotovo dvije stotine metara dubokoga slikovitoga kanjona. Mističnost prizora i njegova nedostupnost vjerojatno su razlogom zašto je narod ovaj jednostavni, jednostepeničasti slap nazvao Oltarom.

Okol kilometar nizvodno od Rošnjaka nalazi se Miljacka slap. Sastoji se od tri veće i brojnih manjih stepenica ukupne visine 23,8 m, stiješnjenih u koritu rijeke između visokih stijena obraslih bujnim submediteranskim raslinjem. Vodama rijeke Krke ovdje se u izvoru Miljacki pridružuju vode rijeke Zrmanje. Izvor Miljacka izravna je veza između Zrmanje i Krke i jedinstven je hidrogeološki fenomen. Podno slapa, na desnoj obali rijeke, nalazi se nekoliko urušenih mlinica i vodozahvat za Kistanje, a na lijevoj je obali hidroelektrana "Miljacka". Nizvodno od Miljacka slapa Krka naglo skreće prema jugu, probija se između strmih kanjonskih strana do manastira Krka ili Sv. Arhandela gdje se širi tvoreći pitomu riječnu dolinu.

Izlazeći iz doline, Krka nastavlja put kroz strmi kanjon prema Roškom slapu. Roški

ne 59,6 m s glavnim slapom visine 32,2 metra. Slap je dugačak oko 500, a širok oko 80 metara. Od sedrenih tvorevina na Manojlovcu su najviše zastupljene brade te špilje i polušpilje. U podnožju slapa vidljivi su ostaci mlinica. Slap je, kao i Brljan, u toplom dijelu godine dulje od šest mjeseci, suh i bezživotan jer mu vodu uzima akumulacija obližnje hidroelektrane "Miljacka". U razdoblju visokih voda slap se zaglu-

nojlovačkog slapa, gdje je kanjon sve dublji i užji, nalazi se skriven u neditrutoj prirodi najniži slap Rošnjak (Sondovjel, Šundovi). Sastoji se od jedne stepenice široke oko 40 m i visoke samo 8,4 m. Jedini je slap na kojemu zbog nepristupačnosti nikada nisu postojale mlinice. Rošnjak, iako netaknut ljudskom rukom, na dohvat samo oku, oskvrnut je u toplom dijelu godine nedostatkom vode koja se odvodi do hi-

slap ime je dobio po gradini Rog čiji tragovi danas nisu vidljivi. Početak barijere čini niz malih kaskadica (u narodu zvane "Ogrlice"), a sredina je sastavljena od brojnih rukavaca i otočića. Kanjon se u ovom dijelu širi kao lijevak. Najveća širina barijere iznosi 450 m, dužina oko 650 m, a ukupna visinska razlika je 25,5 metara. Glavni slap je na kraju barijere, gdje se Krka u širokoj lepezi 15 m duboko ruši u Visovačko jezero. Od sedrenih oblika ovdje nalazimo špilje, brade, prago-ve, barijere i čunjeve. Čunjevi

se javljaju u podnožju glavnog slapa i specifičnost su Roškoga slapa. Na desnoj je obali 1910. godine izgrađena protočna hidroelektrana "Roški slap". Preko slapa prelazi cesta, koja je ove obale povezivala još od rimskih vremena. Na obje strane rijeke stoje ruševine mlinica. Na sreću, na lijevoj - drniškoj - strani i danas se može vidjeti veći broj izvornih aktivnih mlinica, stupa za obradu vune i valjavica za pranje sukna.

Mlinice imaju veliko kulturno-povijesno značenje kao spomenici ruralnoga graditeljstva i gospodarske prošlosti, a s obzirom na primarnu djelatnost i pučki izraz smatraju se i etnološko-etnografskim spomenikom. Za posjetitelje Roški slap je osobito zanimljiv sa svojom kanjonskom vegetacijom i bogatstvom biljnih vrsta na kontaktu toplih i suhih te vlažnih i sjenovitih staništa. Nizvodno od Roškoga slapa rijeka je na jedan kilometar do ulaza u visoki kanjon zvan "Među gredama" mirna i ujezerena.

Na izlazu iz kanjona prostire se Visovačko jezero. Jezero je

najveće proširenje rijeke Krke na koje se nizvodno nadovezuju potopljeno ušće rijeke Čikole i slapište Skradinski buk.

Otok Visovac na istoimenom jezeru na kome se nalazi franjevački samostan, već stoljećima čuva bogatu knjižnicu i botanički vrt.

Skradinski buk je posljednja, sedma i najduža sedrena barijera na rijeci Krki. Rast sedrene barijere prouzročio je ujezerenje rijeke Krke do Roškoga slapa i tri kilometra donjeg toka rijeke Čikole, tvoreći tako jednu od najneobičnijih i najljepših pejzažnih slika Nacionalnog parka "Krka". Preko 17 stepenica Skradinskog buka, raspoređenih na 800 metara dužine, posljednji put se nakon 49 km svoga puta prema moru bučno prelijevaju zajedničke vode rijeka Krke i Čikole. Širina slapa je od 200 do 400 m s ukupnom visinskom razlikom od 45,7 metara.

Ubrzo nakon Skradinskog buka prestaju granice NP, iako Krka nastavlja svojim tokom prema Šibenskom kanalu.

Očuvanje baštine

Piše:
Marija NIKOLIĆ

Brdo Vrmac u Boki Kotorskoj istovremeno dijeli tivatski i kotorski zaljev, odnosno spaja teritorije općina Tivat i Kotor. Na padinama Vrmca su nastala naselja koja su prethodila onima na obali. Naselja, Gornja Lastva Bogdašići, Petkovići, Đurđevo brdo danas administrativno pripadaju teritoriji općine Tivat, a Stoliv je u općini Kotor. Sva ova naselja su u prošlosti bila ekonomski zaokružene cjeline i imala su razvijen kulturni i socijalni život.

Njihovi nekadašnji stanovnici su bili pripadnici autohtonog hrvatskog življa. Danas su sva ruralna naselja na brdu Vrmac sasvim napuštena i u ruinama, nekadašnji njihovi stanovnici i njihovi potomci rasuti su po Boki i svijetu. Slabljenjem međusobnih veza nestaju običaji, zaboravljaju se napjevi, plesovi i igre koji su u izravnoj vezi sa običajima. Istovremeno, usprkos velikom dragocjenom kulturnom naslijeđu koje je u prošlosti stvarao hrvatski živalj Boke, uprkos zemljopisnoj blizini, poznavanje prošlosti Boke među građanima Hrvatske, posebno mlađim generacijama, je na niskoj razini. Također, istraživanja i dokumenovanje nematerijalne kulturne baštine hrvatskog življa u Crnoj Gori nije provedeno ni od crnogorskih stručnjaka ili neke institucije, te je ono manje više nepoznato i u samoj Crnoj Gori (za razliku od onoga materijalnog blaga o

U svrhu očuvanja nematerijalne kulturne baštine hrvatskog življa, KZU Napredak Gornja Lastva pokrenulo iznimno značajan projekt: Terensko istraživanje običaja, napjeva i plesova u selu Gornja Lastva i drugim naseljima tivatskog i kotorskog zaljeva u Boki Kotorskoj

kojem se, zbog njegove očiglednosti, zna više).

Kulturno zavičajno udruženje Napredak iz Gornje Lastve među najvažnijim misijama

svojega djelovanja ima upravo očuvanje i njegovanje kulturnoga naslijeđa što je u izravnoj vezi sa očuvanjem nacionalnog identiteta Gornje

**Manifestacije
u Gornjoj Lastvi**

Lastve i ljudi koji potječu iz nje. Pojedini članovi Udruženja su amaterski istraživali svoju tradiciju i ostvarili nekoliko izložbi na tu temu. Obzirom da je to bio rezultat njihove osobne zainteresiranosti i afiniteta, a ne njihove profesije, ova su istraživanja i projekti rađeni amaterski i nisu dokumentovani.

Odsjek za etnologiju Filozofskog fakulteta u svojem nastavnom programu ima terensku nastavu u okviru koje su istraživani običaji različitih regiona i mjesta u Hrvatskoj. Skoro je tiskana knjiga "Na Krivom putom" u kojoj su objavljena istraživanja na području Senjskog bila i Krivog puta naseljenog primorskim Bunjevcima. Ideja da se ova terenska nastava iskoristi za istraživanje u Boki kotorskoj rođena je tijekom prerealizacije projekta "Pčela, med i vosak u tradicijskoj kulturi Dalmacije" koji je KZU Napredak organizirao 2007. u suradnji sa et-

nologinjom Dinkom Deldum i Etnografskim muzejom iz Splita. Tako su se na zajedničkom poslu našli KZU Napredak Gornja Lastva, kao nositelj projekta, te Filozofski fakultet zagrebačkog Sveučilišta i Institut za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba kao njegovi stručni realizatori.

Projekt pod nazivom Terensko istraživanje običaja, napjeva i plesova u selu Gornja Lastva i drugim naseljima tivatskog i kotorskog zaljeva u Boki Kotorskoj, se odvijao u periodu od 13. do 22. svibnja ove godine. Cilj ovoga projekta je da se terenskim istraživanjem i stručnom obradom prikupljenih podataka zabilježi i tako spasi od zaborava nematerijalna kulturna baština hrvatskog življa Boke kotorske.

Istraživane su tematske oblasti: svadbeni običaji; godišnji običaji; obitelj i lokalna zajednica; migracije, etnomuzikologija; crkveno pjevanje; tradicijski plesovi; druga etnokulturološka građa – sve su to teme kroz koje se ispoljava identitet zajednice bokeljskih Hrvata. Terenskim radom su obuhvaćena naselja: Gornja Lastva i Donja Lastva, Lepetane, Tivat, Mrčevac, Bogdašići, Kavač, Bogišići, Krašići, Stoliv, Prčanj, Muo, Kotor, Dobrota i Perast.

U istraživanju su sudjelovali: voditeljica Projekta dr. sci. **Milana Černelić**, izv. prof. te **Tihana Rubić** i **Marijeta Rajković**, asistentice s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu; diplomirani etnolog **Mario Katić**; troje studenata s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – **Lea Vene**, **Matija Dronjić** i **Bojan Mucko**; dvoje suradnika Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu: dr. sci. **Iva Niemčić** i mr. sci. **Joško Čale-**

ta te suradnik Odjela za etnologiju i kulturnu antropologiju Sveučilišta u Zadru dr. sci. **Goran Pavel Šantek**, doc.

Glavne projektne aktivnosti su bile: terenska istraživanja – razgovor sa sadašnjim i nekadašnjim stanovnicima naselja na Vrmcu i u kotorskom i tivatskom zaljevu tijekom kojih su bilježena njihova kazivanja; sakupljanje pisanih dokumenata, starih fotografija i drugih fakata; tonsko snimanje kazivanja; tonsko i notno zapisivanje crkvenih i pučkih napjeva i njihovih riječi; bilježenje kamerom plesnih koraka; fotografsko bilježenje susreta i mjesta, stvaranje fotodokumentacije; istraživanje građe koje posjeduju državne i crkvene institucije Matični ured u Tivtu, Biskupija kotorska i biskupijski Arhiv, župni uredi u lokalnim župama; posjeti lokalnim muzejskim zbirkama i razgovor sa njihovim stručnim osobljem

Tijekom rada, obavljani su razgovori sa više od 40 kazivača i uspostavljen je kontakt za daljnju suradnju s etnolozi- ma na području Boke Kotorske.

Benefite ovoga istraživanja će moći koristiti više različitih ciljnih skupina:

- Hrvatski živalj, posebno mladi u Boki kotorskoj - Stvaranjem dokumentacije, kulturno blago će biti očuvano ali se istovremeno stvara i osnov za njegovo obnavljanje – mladi ljudi dobivaju pisane materijale iz kojih će moći učiti i čuvati sjećanje na svoju prošlost.

- Građani i stručna javnost u Hrvatskoj - Istraživanje provode mladi ljudi iz matične države, te se na taj način i oni upoznaju sa kulturnom baštinom svoga naroda izvan domovine, svoja saznanja prenose drugima

- Zainteresirana stručna javnost u Hrvatskoj, Crnoj Gori i drugdje - Dokumentaciju će moći koristiti i svi drugi zainteresirani eksperti i obični građani u Crnoj Gori i Domovini.

Jednom dokumentovana i zabilježena nematerijalna kulturna baština postaje osnov za njezino naučno, muzeološko, medijsko i svako drugo predstavljanje kako u Crnoj Gori i Hrvatskoj tako i drugdje; za daljnje izučavanje; za folklorno obnavljanje i predstavljanje kako u umjetničkom smislu tako i u turističkoj primjeni. Rezultati istraživanja će biti pohranjeni u odgovarajućim arhivima u Hrvatskoj i u Crnoj Gori a biće i publicirani i tako dostupni široj stručnoj i laičkoj javnosti

Logistički centar projekta bila je Gornja Lastva. U Gornjoj Lastvi je organizirana ishrana sudionika projekta i kazivanja pojedinih kazivača koji su

dolazili u Gornju Lastvu.

Tijekom trajanja projekta odnosno istraživačkog rada, pored tema koje su istraživane, otkrivene su i nove teme koje bi tek trebale biti istraživane. Neke od ovih tema su porodni i pogrebni običaji, procesije, poklade, etnokulturni identitet bokeljskih Hrvata... Projekat će biti nastavljen u proljeće 2010. istraživanjem ovih tema kako bi ukupna nematerijalna baština hrvatskog življa Boke zabilježena i predstavljena kroz već spomenute načine. Nematerijalna kulturna baština radi svoje prirode uvijek je manje vidljiva pogotovo kada je broj onih kojima pripada i koji je stvaraju tako mali i disperzan u prostoru poput hrvatskog življa Boke. Samim tim ona je uvijek podložna brzom nestajanju od one materijalne, a njezino postojanje odnosno nestajanje je u najtješnjoj vezi sa postojanjem ili

nestajanjem skupine koja je stvara. Imajući u vidu broj hrvatskog življa u Crnoj Gori danas i tendenciju njegovog stalnog opadanja, bilježenje i dokumentovanje nematerijalnog kulturnog blaga ima posebnu vrjednost te je ovaj projekat višestruko značajan. Broj onih koji su kazivali i volja kojom su to radili govori da su ljudi svjesni dragocjenosti ovoga projekta.

Projekat je mogao biti ostvaren zahvaljujući podršci Veleposlanstva i Generalnog Konzulata Republike Hrvatske u Crnoj Gori, te uz suradnju Regionalnog Zavoda za zaštitu spomenika iz Kotora, Općine Tivat i Biskupije kotorske. Realiziran je uz finansijsku podršku Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske i uz veliki volonterski angažman pojedinaca iz svih mjesta u kojima se istraživanje provodilo.

Zoran i Marija Nikolić prigodom jedne od aktivnosti udruge

Šibenik

Piše:
prof. Marina BASTAŠIĆ

Šibenik je smješten u Šibenskom zaljevu, i to uz potopljeno ušće rijeke Krke u Jadransko more. Sjedište je Šibensko-kninske županije.

Zovu ga još i Krešimirovim gradom, jer se pretpostavlja da je u Šibeniku živio hrvatski kralj Krešimir, kada je sagrađena utvrda sv. Mihovila (danas sv. Ana), koji danas ponosno pozdravlja s vrha katedrale sv. Jakova.

Prostor oko Šibenika naseljen je od starijeg kamenog doba, a ono što izgradnju Šibenika

čini osobito specifičnom jest činjenica da nije grad kojeg su sazidali Grci i Rimljani, već su ga Hrvati izgradili u praznom prostoru između preživjelih romanskih naselja.

Ovaj je grad najprepoznatljiviji po već spomenutoj katedrali sv. Jakova, koja zauzima i

mjesto na UNESCO-voj listi zaštićene baštine.

Dva su velika čovjeka zaslužna za njezinu ljepotu i kulturno-povijesnu vrijednost – Juraj Dalmatinac, koji ju je gradio do svoje smrti, i Nikola Firentinac, koji ju je dovršio. Trobrodna bazilika s tri apside, kupolom i svodom čine je jedinstvenom građevinom gotičkih i renesansnih formi. S kupole katedrale sv. Mihovila (zaštitnik grada Šibenika) ponosno i dostojanstveno poz-

dravlja svakog posjetitelja. Nezaobilazna je krstionica – sa statuama proroka, cjelovitim likovima anđela te glavom Boga Oca. Ovaj najveći šibenski biser svaki put iznova mami ulazak, a pogled koji nudi ispred svojih vratiju garancija je za ponovni posjet Šibeniku.

U šetnji Šibenikom gotovo na svakom kutu pozdravit će vas pokoja povijesna veličina, pa se nemojte čuditi ukoliko se ponovo susretnete s velikim Faustom Vrančićem, ili pak Antunom Vrančićem, a može vas pozdraviti i naš prvi moderni historiograf Dinko Zavorović. Zasićeno ćete čuti i pokoji stih Šižgoričeve Elegije o pustošenju šibenskog polja, čiji se grob upravo nalazi u katedrali sv. Jakova.

Vaše će putovanje ovim di-

vnm dalmatinskim gradom uveličati i skladateljska ličnost šibenskog glazbenog života, Ivan Marko Lukačić, koji će se zasigurno dotaknuti koje od svojih baroknih skladbi.

Nemojte zamjeriti što vas ovaj put nisam usmjerila na neke gastro ponude. Ima ih, itekoliko. To ću ostaviti vama da se snađete i pronađete. Nikako se ne smije zaboraviti još jedan biser ovog kraja – Nacionalni park Krka, čiji slapovi čvrsto, dostojanstveno, pobjedonosno šume stihove Lijepe naše. Posjetite Šibenik, dajte sebi priliku upoznati njegove ljepote.

I ne zaboravite, to je grad koji je upravo pružio priliku djeci, te već tradicionalno održava Međunarodni dječji festival.

**PREDSTAVLJAMO: NAJSTARIJI ČLAN HGDCG I
SUDIONIK I. SKUPŠTINE DRUŠTVA**

Šjor Roko

Piše:
Dubravka JOVANOVIĆ

Na klupi ispred kažota -kamenog kioska (danas informativnog punkta turističke organizacije) kod glavnih gradskih vrata u Kotoru, kad zaladi ljeti oko sedam ura sjedi i otpozdravlja sugrađanima šjor Roko. Starina sa štapom raduje se, kaže, vaporima što fiščaju pod rivom i fureštima što u stari Kotor ulaze kad ispred njega parlaju na više jezika.

U avgustu do godine stotu nižete, meštře?

„Rođen sam 1910. na svetoga Roka, pa su mi po svecu dali ime šnjorina, ma slabo čujem ali fala Bogu razumijem. Još i mogu, pa i na štap, jedan đir uvatit Kotorom mojim.

Stari i mladi koji vam prave društvo na dežurnoj klupi, Marko, Joško, vam pomažu, isprate vas do kuće. Ali svi vas poznaju. Meštar Roko - i zna se.

„Rođen sam na Muo, a na zanat sam pošo u Kotor. Bio je strog i human moj učitelj, Aleksandar Nesmeskal. Šest razreda je bilo u Osnovnoj školi na Muo. Onda se nije zborilo osnovna škola, nego pučka škola. Bio sam slabo hranjen uslijed nemaštine. Sjećam se, bio sam u drugi razred i učitelj me pitao računicu. Ja nisam znao, pa me uhvatio za ruku i

Niskog rasta, toplog osmjeha na dobroćudnom koštunjavom licu, uredno podšišan i obrijan. 99-godišnji Šjor Roko Luković, najstariji Kotoranin, najstariji član Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i sudionik I. Godišnje skupštine društva 2001. Tekst koji slijedi dan je u autentičnom bokeljskom izričaju, bez lektoriranja

pri klupi udario. Neko je gundao otraga, to mi je bio polubrat, stariji od mene pošto mi se otac dva puta ženio. Gundao je, a učitelj kaže: Digni se na noge. Zašto gundaš? Brat je odgovorio: On je došao gladan u školu, a vi ga bijete.

Stavio ga je kod table, a mene pustio. Sutri dan me zove učitelj u portun od škole, donio mi je vreću fadžole, krtole i pašte. Bio je Božić. Ni do danas taj gest nijesam zaboravio.

Dao mi je otpusnu svjedodžbu da idem na zanat za brijača. I ja sam pošao.

Ko vam je bio prvi meštar?

„Prvo sam bio pošao za šustera, pošto sam bio pod pritiskom brata, da brijači nema ju posla. I onda sam pošao za brijača kod Tripa Grinera, na pjacu Svetog Tripuna, gdje je

sada kafana Trezor.

Dvokratno se onda radilo. Ujutru rano na rabotu, u podne na objed kod njega doma pa odma opet na rabotu. 143 skalina sam činio s pjace Škaljarske do gore do Kaštela. Nosio sam sić vode koji me čekao prazan, dolje na dno ulice i svako jutro kad dođem s Mula pješke, ponesem sić vode meštru skalinama doma, i opet u podne kad pođem na objed. Onda vode nije bila po kućama, nego se nosila sa pompi gradskih.

I završili ste zanat. Kada ste se osamostalili?

„Osamostalio sam se '45. kad sam otvorio radnju.

De je bila vaša butiga?

„Na raskrsnicu na Šuranju. Preko puta Šmita. Otole su me uzeli u brijačku zadrugu i otole

Bicikl jedino prijevozno sredstvo šjor Roka

sam penzionisan.

Meštre Roko, kakav je bio nekada život u vašoj brijačnici. To je bilo kulturno mjesto, đe su se okupljali ljudi. Je li bilo čakula- „u male“, pjesme šoto voće?

„Šegrtski vrlo teško. Onda je bilo puno brandži, zanatlija. Pun Kotor je bio samo zanatlija i šegrt. Šegrti, deca su sama tražila đe će se zaposliti. Onda su molili gazdu oće li ga uzet na zanat. Ali što ćete, vladali su škopacuni. Ako samo krivo pogledaš ošamari te, odma škopacun. Bila je velika disciplina nad šegrtom.

A u vašu butigu kakva je bila disciplina? Ko vam je sve dolazio?

„Dolazili su radnici. Onda je bilo radništvo u Kotor. Svuda se čuo čekić, mašina.

Zanatski grad. Dosta zanatlija i obalskih radnika je bilo, jerbo su dolazili teretni brodovi, donosili hranu pred Rivu. Krcali su na kare a kare su vukli konji do Njeguša. U Njeguše su ih čekali s Cetinja, prihvatili robu, a Kotorani izlazili na trg.

I ovi koji su bili kočijaši, prešli su poslije u šofere kad su izašli kamioni.

Kamioni nijesu bili na gume- na kola nego gvozdena. Kad je prolazio autni teret preko Mula, kako su kuće uz put, tresle su se od gvozdениh šina od kamiona.

S malo nostalgije govorite o starom Kotoru, o užancama i ljudima. Koga ste sve šišali, brijali, kakva je bila atmosfera?

„Baš moj gazda Tripo Griner,

imao je elitu mušterija, katorske činovnike, profesore i sve bolje mušterije, tako da me kasno pustio da radim. Nego je uzeo tamnicu, zatvor u Kotoru, po nižoj cijeni. Bila je licitacija, koji će brijač uzeti da brije zatvorenike u zatvor. I moj gazda je uzeo tek da bi mene puštio da radim da u zatvoru da brijem zatvorenike.

Da se tako učite?

„Tako sam učio zanat. I njega sam brijač. I dobijao škopacun ako bih ga malo posjekao. A škopacuni su onda jeftini bili.

Vi ste onda bili gospodin. Brijači su bili gospoda, ljudi koji su se voljeli, omiljeni meštri.

„O, kako ne. Šala je bilo. Moj gazda se zvao Griner. A to je bilo austrijsko prezime. Pisalo je na njegovu firmu na tablu poviše vrata Gruner, dvije tačke na U, čitalo se Griner. A to znači zelen, grin, po austrijski, po njemački grin, pa su ga zafrkavali, šjore ili mušterije Grin Zelenčić. Kad sam počeo šišat, onda me puštio gazda da šišam sve mušterije, i bile su zadovoljne.

Što ste više voljeli, da šišate ili da brijete?

„Jednako, jerbo sam želio da naučim taj zanat. Na taj zanat me uputio učitelj.

Brijačnice su uvijek bila mjesta gdje se prve čakule čuju, novitadi sve freške.

Ujutro bi mušterija došla i pitala u brijačnicu ke nova, ili spjega brijaču što je ona čula novo i tako dalje, onda brijač priča mušteriji dalje i evo radio stanica tada, možda preteča radio Skale danas.

Je li bio bićerin da se popije?

„Ne, ne, zborilo se „u subotu brijač brije, u nedelju sve popije“. To su prakticirali stari brijači. Bila je kafana Dojmi. Krasna, kulturna, lijepa, e sinko nema je takve niđe više - što su

dobili kvanto pilja tanto maco.

A što je Vas održalo tako zdravim u pamet, pa i u noge. Vi lijepo idete, istina uz pomoć štapa?

„Više sam bio gladan nego sitan, mogu vam reći. A ponekad sam ribao, jer sam živio na Muo u gnijezdo ribara. Zvao me patron, gazda od mreže Vlado Petović da idemo.

I u pola noći sam pošao do Oravca i batili smo bandu. Tu smo lovili ribu jer je onada bilo puno ribe, puno gavica. Gavice su žene solile.

Ali kapetan od porta je poslao pilota sa nožem da okine lanju, tako se zvao konop koji drži mrežu, plutača. Kad se okine konop, mreža bi se rasparala. Onda su morali da vade mrežu vanka u barku, i riba je ostajala slobodna.

Ipak su oprostili i interesirali se koliko je ribe bilo u mrežu i koliko bi odprilike mogli dobiti para, fjerina, fjerini i krune su bili. Ribari su kazali koliko odprilike i država. Austrija je dala svakome kao da su ribu ulovili i prodali.

**Sa suprugom
Rozom**

Imalo je 4-5 konoba ribarskih, koje su solile u barele ribu. Italijani su dolazili i kupovali tu ribu u barele. Bilo je više vrsta ribe. Tunova, trupa i palamide i cipola. Ali cipoli su se ovamo lovili, jer su se mriještili, najviše pod Bojanu rijeku. A dolazila su ribarna jata pod Puč đe je danas bolnica, i tu su se mriještila.

Muljani su kao ribari od toga živjeli, većina. To je bilo ribarsko mjesto. Trebali su vadit dozvolu za ribat na Lučku kapetaniju. Jedno jutro, a to je bilo za vrijeme Austrije, nijesu se prijavili, nijesu pitali za dozvolu, nego su pošli sami i opkolili veliko jato ribe.

Dakle, sjećate se vremena pod Austrijom. Četiri cara ste promijenili.

„Da, da prvo, ja mislim da je to bilo za vrijeme Balkanskoga rata, imao sam ga u sliku doma na Muo, gdje sam živio, gdje sam se rodio u tu kuću rodnu 35 godina.

Karlo četvrti. Velika slika, povećana. Onda je bio Franjo Josip, pa Petar prvi, pa kralj Aleksandar prvi, pa Tito, pa Hitler pa dalje ovi do u današnje vrijeme.

Da li je bilo fešte u staro vrijeme, u doba staroga Kotora, karnevalskih svečanosti?

„Nego kako, svi su bili od fešte, i stariji ljudi ozbiljni, i bi-

lo je njih dosta. A sada je sve to pomrlo. Veliki razmak, praznina je gospođa moja. Velika je praznina između sadašnjih mojih godina, a moji vrsnici, prijatelji su mi pomrli.

Imate li ijednog prijatelja iz vašeg vremena?

„Ne, ima 20, 30 godina da su mi svi pomrli, tako da sam samac. Nije me sin napuštio, svaka mu čast i nevjesti. Lijepo me paze, pažljivi su, molim mu boga za zdravlje, svijema njima.

Da se vratimo feštama. Što ste voljeli?

„Maškarade. A ne pitajte, kakve maškarade su bile, i divertili smo se. Sve, što vam kažem, ozbiljni ljudi. Komanda mjesta je bila kod Katedrale sv Tripuna i do nje Gimnazija. Komandant mjesta je bio Srbi-janac. Zvao se Cukavac. Dao je jedne prilike za maškaradu Muljanima robu i daske da naprave odijela, a žene su tamo blizu kuće crkovne na Muo izgorjele pluto, da bi dobili crni prah sa kojim su nac pituravale kao crnce, nas 30, po licu i rukama, tako da niđe bijelo nije bilo.

Piturali su vas?

„E, u crno. A imali smo na glavu fes crveni, bijelu bluzu i plave gaće. I to je značilo kao maska da porobite s Mula – Kotor. Kao tobož napad gusara preko mora na grad.

Kotorani su nas dočekali iz Tabačine. Jedan Muto po imenu Tripo Moškov je bio njihov komandant vojske. Oni su se popeli poviše vrata od grada i bacali na nas kao bombice. A vrata su bila dolje zatvorena gvozdena od grada, tako da nismo mogli ući.

Onda smo stali ispred vrata dok su otvorili. Ali onda su se nekako sjetili da nas prevare i došao je jedan čovjek i rekao da ne bismo slučajno štogođ uzeli da pojedemo. A ta hrana da izvinete, zvala se đilapa, to se u apoteku uzimalo za proliv. To

Sa unukom Joškom

smo čuli i nijesmo uzimali.

Za maškaradu uzeli bi noćne posude, bokarić, unutra usuli pivu i senf naokolo gore na rubu posude. A unutra čevapčići, kobasice male. Tako, uzeo bi kobasicu, pomazao po onome senfu i umočio u pivu!

Tako smo se krasno zabavljali i galioštine činjali. E, e, kotorske čuvene maškarade. To je bila komedija. Ali su se djeca mnogo plašila od nas crnijeh.

I danas, karnevalisti su zadržali bokarić, sa kobasicom i senfom i pivom, kao svoj simbol maškarade. Voljeli ste fešte, voljeli ste pjesmu, da li ste voljeli žene?

„Ja to nijesam nikada bio. Ne pušač, ne u kafane, nego pod majčinom disciplinom. Kući rano i rano na rabotu cijeli dan. Onda nije bio zakon o radnjama, do 1933 godine, nego su radnje držali otvorene i zatvore kad su htjeli. Prema tome, ja kao šegrt, bio sam dan, noć kod gazde i nijesam imao kad za galioštine.

A je li bilo vremena za ljubav?

„Bilo je plesova svake subote,

na Muo, u Škaljare, u Dobrotu. Muo, društvo je imalo 40 muških pjevača. Muški hor, kakvi hor, kao grom. Bilo je mladosti, bilo svega. Sve je to unazad 30 godina pomrlo. Nego mi je žao što sam ja ostao ovako. I Dobrota je imala pjevačko društvo, zvalo se „Zora“, Škaljari-„Sastanak“.

Općinu je imao Muo i Prčanj. Pod Prčanjom je bio Stoliv, pod Kotorom je bio Grbalj i Tivat čini mi se.

Sjećam Vas se pred kraj radnog vijeka kao brijača u kotorskoj bolnici.

„Jes, radio sam u bolnici kao brijač i to mi je zavedeno u penziju i ono što sam radio u brijačku zadrugu.

Voljeli su Vas sigurno i ljekari i osoblje, a i pacijenti kojima ste pomagali.

„O, prosto im bilo. Neki su htjeli da mi plate, nisam htio nikada uzet.

Kako danas živite. Noge vas služe, pamet izvanredno. Vidim, neko vas je lijepo ošišao?

„Ošišala me Šantička. To mi je blizu poči i naučio sam se

kod nje. A, ko mene još gleda, mene više niko ne gleda.

Kako, kada vas i mladi vole, evo na klupi vazda imate društvo?

„Kod njih sjednem kod Mar-ka i Joška, s njima progovorim, jerbo nemam progovora ni sa kim. A najteže mi je, duša me boli, što su bili ovi ratovi. Nije se lijepo žaliti, ali rat učini sve.

Koliko je Kotor ostao Kotor Vaše mladosti?

„Kotor je lijepo uređen. Ove trgovine mogle bi plasirat u sred Pariza ili Berlina.

A što vam smeta, što vam se ne sviđa?

„Ne sviđa mi se što je prazan grad što se tiče vojske. Bilo je u moje doba četiri roda vojske. Gimnazija, pučka škola, ženska trgovačka škola, nautika, ima je i danas.

Bilo je puno vojske, ženili su se oficiri, bilo je života. Bilo je pjesme, na svaki kraj se čula. Dvojica se nađu, odma zapjevaju. Ja nisam pjevao, nemam sluha.

A u moje mjesto, tamo gdje sam se rodio među pjevačima i ribarima, bilo je oko 40 mladića, pjevači kao grom.

Što Vi danas preporučujete mladim ljudima, kako da vole ovaj grad?

„Svaka čast predsjednici općine, uredila je grad, prava domaćica, dobro redi grad. Pazi i prima. Žao mi je čut neke kritike ali ona, puno radi. Svaka joj čast.

Mladi u Kotoru treba da paze svoj grad, da ne lome izloge, da ne voze brzo.

Da se prilagode redu, u pravom smislu kulturi, da se ne događaju nevolje svakodnevno u saobraćaju. Nego da paze što rade.

Šjor Roko Luković na kraju razgovora poljubio je ruku spisateljici ovih redova i naklonio se gosparski. Svakodnevno, na ulazu u stari Kotor, meštar Roko će vam reći „dobar dan“ ili otpozdraviti sa „dobra vi

Odlomci iz povijesti

**Po istoričnim knjigama
i kalendarima, po putu
sačuvanih listova,
plakata, i rasporeda,
po pričanju moje babe
i moje dobro
pamćenje, od
djetinjstva sabrao,
sastavio i uredio,
sljedeće uspomene**

Priredio:
Dario MUSIĆ

Frano Bašić i Andrijana: Bilo je to u jesen godine 1877, sa desne strane Kina Vukovića, stanovao je pri zemlji u podrumu, zvatom po mletačkom dijalektu »L'Ortana« Frano Bašić, zvani Finister, sa svojom ženom Andrijanom. Frano je bio po zanimanju noćni zlatar (? = čuvar). U taj podrum vidjele bi se više puta u noćne ure ulaziti neke sumnjive ženske pokrivenog lica, a najviše u pokladno doba.

Jednu večer, u kasnu uru noći, opazio je jedan profesur da je u L'Ortanu uljeglja jedna ženska, ali je nije poznao, i tada je otišao da pozove svoje prijatelje, koji su na to davno vrebali, a to su bi sledeći – tri profesora: Jakšić, Strukel, Pilić, dva činovnika: Radman i Peržić, upravnik Poreznog ureda Burić, trgovac Finzi i apotekar Martinelli. Tada su počeli da kucaju na vrata da im Frano otvori, i tada se razvila komedija:

Frano Bašić i Andrijana
Stano quisti nell'Ortana

Senza esser distrubati,
Ma professori, impiegati
Njima ne daju mirno stati!

Za večerom bili sjeli,
Ide Finzi, Martinelli,
I ghe batte sulle porte,
E il Frano fuori sorte
Con amata sua consorte

E quei altri dei cantoni
I ghe molava i scarezzoni,
Jadan Burić koji smuha
I ostade bez klobuka,
Već u njemu malo duha!

Izlazi Frano i stane vikati:
Jeste li vi gomnari ili impjegati!?
Scampa il Radman per Sant'Anna,
Tutti gli altri per la Carampana,
E adrio l'Andrijana.

Con un bastone nella mano
In aiuto del suo Frano,
Koji je Strukela stigo bio

I po hrbatu ga zamlatio
I na tle se prevalio.

Ali opet sva sramota
I od naših puliciota,
Che i ascolta i Assessori,
Che i se sconde per i cantoni
Lasciando in pace i mascalconi!

Peržić brižan ne zna kuda,
Šilić viče neka trče:
Ascoltate i miei cosigli,
Voi di qua veri figli,
E salvatevi perigli.

Jakšić Jovo così grasso
Corre meglio di un tasso,
Ferdi vecchio come la campana
El sa svigna per Carampana
Con aiuto dell'Andriana.

Che la ziga a tutta gola,
Ovo je djeci lijepa škola,
Che i se impara dei signori,
Educati professori
E comunali assessori.

Ma se il povero Zanatta
Alla sera un po el canta –
Ni jedan stražar ne ide spati

Dokle njega ne uhvati
I u tamnicu ga predati!

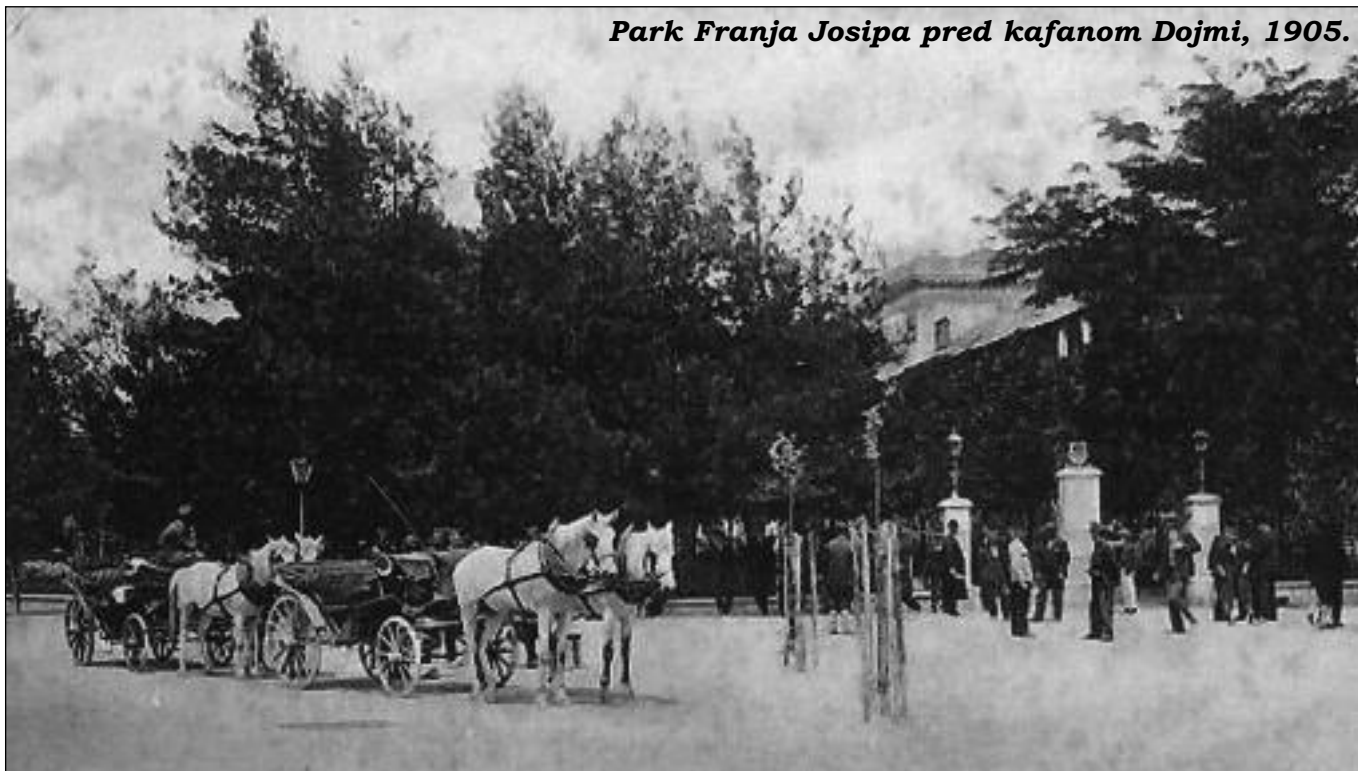
E per ora non vado avanti,
Vi saluto tutti quanti,
Appellandomi al vostro onore
E di parlare di vero cuore
A voi, educati professori!

Impiegati assessori,
Negozianti, gran signori,
Farmacista per i dolori!
Dite mi se ho il raggione
A criticarvi in questa staggione?!

Jedna tajna osoba, koji je tu večer pratio ovu komediju, napisao je ove stihove o događajima u L'Ortani. I trećeg dana cijeli grad doznao od ove aristokratske komedije.

Cattaro nella stagione di autunno 1877.

Park Franja Josipa pred kafanom Dojmi, 1905.

Sjajni internacionalni radnički ples

U mjesecu siječnju godine 1907. kotorska aristokracija bila je priredila sjajni ples, te su bili pozvani činovnici, trgovci i stranci, samo radnici nijesu imali pristup, a još manje uprave radničkih društava.

Za radnički stalež ova injurija od gospode prema radnicima je djelovala kao velika uvreda, i domislili su kako da im se osvete. Istu večer tog aristokratskog plesa, radnici su se sakupili na I-vi kat gostione »Alla Campana« i počeli vijećati šta se ima raditi radi uvrede i poniženja prema radnicima. Antun Ilić, poduzetnik, je bio predložio da se korporativno pođe u »Dojmi« demonstrirati. Bogdan Kaluđerović, zlatar, kaže da to ne bi bilo čast za nas za nas radnike, jer bismo se pokazali prema aristokraciji kao ništavci, i tada bi oni dobili pravo da reću zašto nisu nas pozvali. Franćesko Homen, urar, predlaže da se iazbere Odbor od 12 lica i to: 4 Hrvata, 4 Srba i 4 autonomaša, i da se priredi veliki, sjajni, internacionalni Radnički ples, i da pokažemo šta gospoda mogu da učinu bez nas, a što mi možemo da učinimo bez njih. Jednoglasno svi prisutni pristali na prelog gosp. F. Homena. Svi radnici oduševljeni na čelu sa Odborom, počelo se raditi u veliki mah, kako da se taj

ples sjajnije uredi. Ples je imao da bude 15. veljače 1907. godine, imalo se vremena za raditi tri sedmice i radilo se svi složno kao braća.

Kićenje u »Dojmi« i u aleju je sljedeće. Sala kafane je bila dekorisana u festune, lovor vijence, okolo zida drveni trofeji i na svaki pojedini alati svih zanata. Loža je izgledala kao proljeće putem raznovrsnog cvijeća na stablicima. Nakit izvan kafane: na cijelu dužinu aleje bile su postavljene sa lijeve i desne strane lance sa barjacima. Od lance do lance festuni lovorike i veliki pitari zelenila i baluna. Prolaz aleje je bio od lance do lance učinjene arkade od gvožđa, okićene sa lovorikama, sa rasvjetom tri čoke od gas acetilene, i to je izgledalo kao tunel. Od vrata grada pak do kafane dugi tapić, to su bili posudili Uprava vojničkog kupatila, po njemu posuto cvijeće. Sve ove radnje radnici su izvršili besplatno.

Ples je počeo u 9 sati. Odbor je čekao plesačice na vrata grada i vodio ih u kafanu. Odbor je bio odjeven u svečano crno odijelo, rukavcice i kravata bijeli. Svi ostali u najboljim sjajnim odijelima. U 12 sati po običaju je bila večera, u 2 sata ponovio se ples. U 3 sati nije više bilo ni hrane ni pića, no samo likera, i to pred zorom je nestalo. Ples je dovršio u 7 sati u potpunome skladu i redu, i pokazalo se aristokraciji da i radnici se znaju ponašati skladno i da znaju plesati »quadrillu«. Bile su pozvane samo tri ličnosti grada:

*Nekada dječje nahodište, kasnije
Općinsko kupatilo, danas izgleda ovako*

poglavar, predsjednik Suda i načelnik, a liječnici su bili jer i oni rade s alatima. Na ovom plesu su prisustvovali dva trgovačka putnika iz Trsta, i to poznati za Kotor Ivan Bernardinis, koji se svake godine u pokladno doba nalazio u Kotor. Pričao predsjedniku Odbora da se je njegov drug iznenadio naći se između radnika u takvim njihovom ponašanju. Bernardinis mu je odgovorio: Zato sam ja izabrao doć u Kotor za moj posao u pokladno doba, jer sam se uvjerio da se u njemu dobro zabavljam i čini mi se da sam ja Kotoranin! Kada je aristokracija doznala za rezultate plesa, navalili na bivši njihov Odbor da nijesu morali postupiti tako sa radnicima, jer da se od njih imade više puta potrebe. A ta potreba je bila zato što su se približavali izbori.

Dječje nahodište

Na malom trgu Sv. Josipa, pod upravom providura Ivana Giusto, sagrađeno je godine 1769. dječje Nahodište, ona ista zgrada će se sada nalazi Općinsko kupatilo.

Pri zemlji će se sada nalazi prozor, bio je i prije ali mnogo manji. Prozor je bio otvoren, bez staklenih telera i bez škura. Na gornji i dolnji prag bilo je postavljeno po jedno okruglo gvožđe po deset santimetara dužine, i u ta dva gvoždena perna postavljen na noge drveni sanduk, urađen na šest čoškova sa vratima,

bojadisan u boju crveno tamno. Taj se sanduk okrc̄ao na ona dva perna i zvali su ga: Tajni sanduk. To je bio učinjeno za nezakonitu djecu. Po noći donijeli bi dijete i postavili bi ga u taj sanduk iz vanka, bez uljesti u kuću, i zazvonili na zvonce, a ona koja bi donijela dijete otišla bi ća. Babica bi iznutra kuće okrenula sanduk i izvadili bi dijete, tako se nije znalo čije je to dijete. U Nahodište bi ta djeca stajala par mjeseci, i tada bi došle Konavojke i odnijele bi ih u Konavle. Od Države primale su za svako dijete 6 forinti mjesečno dokle dovrši 6 godina. Ta djeca bi ostala unaprijed u te obitelji i pod njihovim prezimenom. Sva ta djeca su se krstila na katoličku vjeru. Pravoslavna crkvena vlast se odazvala da se između te nezakonite djece nalaze i djeca koja pripadaju pravoslavnoj vjeri, i onda se promijenio zakon. Sanduk se digao i tada se moralo po zakonu dijete predati babici i zapisati čije je dijete, a tajna nestala. Onda su pravoslavnu djecu nosili po selima poviše Ercegnovoga. Pod jugoslovenskom državom, Nahodište je prešlo izvan grada, u kuću Stefanović, i tu bi se djeca podigla. Providur Ivan Giusto bio je na Šuranj podigao bolnicu godine 1769, će se sada nalazi Kasarna, poviše vratima natpis. Austrija je godine 1822. ogradila bolnicu na Puč, a onu na Šuranj pretvorila u kasarnu, i zvala se Špital kasarna.

Odlazak ruže hrvatske

U 86. godini, u svome domu u Rockefellerovoj ulici 27 u Zagrebu, umrla je 6.kolovoza jedna od najznačajnijih javnih i političkih osoba u novovjekovnoj hrvatskoj povijesti, Savka Dabčević-Kučar. Mrtvozornik je konstatirao prirodnu smrt, zatajenje rada srca.

Otišla je žena koje su se mnogi s nostalgijom sjećali i prizivali tada, još krajem olovnih osamdesetih, dok su "Prljavci" pjevali "Zadnju ružu hrvatsku".

Kad bi se čitala štura povijest Hrvatske, činilo bi se da je Savka Dabčević bila i ostala – epizodistica. Stoga što je politički trajala jako kratko, u dva navrata – sedamdesetih i devedesetih godina prošlog stoljeća. S obzirom na karizmu i dugovječnost poštovanja koje je, premda zabranjena, uživala ona dva desetljeća "hrvatske šutnje" u cijelom svom narodu, jasno je da je njezina "epizoda" duboko usadena u emocije Hrvata.

Kao najmoćnija osoba hrvatskoga rukovodstva 1969. (predsjednica CK SKH), nakon pada zlogukog Aleksandra Rankovića osjetila je da se Titov jugoslavenski režim počeo mijenjati. S partijskim kolegama Mikom Tripalom, Dragutinom Haramijom, Srećkom Bijelićem postaje predvodnicom novog stava Hrvatske prema službenom Beogradu. "Kud

su otišle naše devize... rijekom bez povratka!" kliče Savka i dobiva podršku javnosti.

Savka i drugi željeli su ispraviti tu nepravdu, željeli su da se hrvatskim novcem gradi – Hrvatska. Sedamdesetih počinje izgradnja autoceste Zagreb – Rijeka, Savku prate mediji i ona postaje nacionalna liderica. U Hrvatskoj se stvara nacionalni pokret, istina nejedinstven, no jak. Vrijeme je to koje će se poslije nazivati Hrvatskim proljećem ili maspokom (masovnim pokretom). Savka pokušava preko partijskih struktura, dakle legalnih mjesta, izgurati redefiniranje jugoslovenske federacije. Činilo se da u tome ima i podršku jedinog i najjačeg tadašnjeg lidera – Josipa Broza Tita. No, kako je pokret jačao (i na scenu stizali manje poznati Vlado Gotovac, Dražen Budiša, Ivan Zvonimir Čičak, Marko Veselica, Franjo Tuđman), a narogušenost Beograda postajala prevelika, režim odgovara totalitarno.

Prekida se taj dvogodišnji uzlet građanskih sloboda, misli i kritike, a protiv goleme nacionalne energije Hrvata kreće policijska represija i pritisak svih službi aparata. Krajem 1971. Savku smjenjuju, uskoro izbacuju iz partije, ređajući radi zapošljavaju na tri godine u Republičkom sekretar-

ijatu za financije i onda tjeraju u prijevremenu mirovinu. O Savki se, sve do 1990, nije smjelo javno ni prozboriti.

Na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu u međuvremenu nije bio sačuvan nikakav pisani trag da je ikada tamo boravila, radila sa studentima, pisala znanstvene radove.

Savka Dabčević-Kučar rođena je 6. prosinca 1923. na Korčuli. Zanimljiva je podrijetla: otac joj je potomak stare bokeljske pomorske obitelji brodovlasnika i kapetana. Kao bruceš filozofije, 1895. sudjelovao je u Zagrebu u spaljivanju mađarske zastave i dobio – kaznu zabrane studiranja. Poslije je službovao po Dalmaciji, te se oženio Marijom Novak.

Savka je žensku realku završila u Splitu, a 1943. odlazi u partizane, šalju je u zbjeg u El Shattu u Egiptu. Nakon rata upisuje se na Ekonomsku višu školu, odlazi i na studij u SSSR, do Rezolucije Informbiroa. Nastavlja studirati u Zagrebu, a 1950. već biva birana za asistenticu na Ekonomiji, za predmet politička ekonomija. Godine 1951. udaje se za diplomiranog inženjera rudarstva Antu Kučara. Dobivaju dvije kćeri,

More kao sudbina

jedna završava kemiju, druga doktorira fiziku. Već kao profesorica, ranih šezdesetih, dobiva Fordovu stipendiju i boravi godinu dana u SAD-u i Francuskoj.

Nakon sloma Hrvatskog proljeća morala se kloniti javnosti, no obiteljski se druži s "prolječarima", privatno. Kad se počela razgrađivati Jugoslavija, Savka se u promjene uključuje vrlo oprezno. Gotovo nevoljko (smatrala je da još treba malo pričekati) pridružuje se političkoj alternativi (na poziv HSLS-a i HKDS-a), ali kao nestranačka osoba, i sudjeluje na prvim demokratskim izborima kao kandidatice Koalicije narodnog sporazuma.

No, ta je politička opcija za to vrijeme, i stoga što je novi hrvatski "maspok" puno izravnije i odlučnije poveo dr. Franjo Tuđman, bila za novu Hrvatsku premlaka i koalicija ne osvaja vlast. Savka kasni, no 1990. osniva Hrvatsku narodnu stranku (HNS). Godine 1992. sudjeluje na predsjedničkim izborima, no dobiva tek 6 posto glasova (Tuđman 60 posto). Dvije godine poslije, 1994, povlači se u političku mirovinu.

Da, možda je Savka Dabčević-Kučar uistinu bila "epizodist". Ali kakav! Takav da je za hrvatsku javnu scenu od tada pa sve do sada ostala – zadnja ruža hrvatska. U te dvije, kratkotrajne "epizode" gromoglasno se čula, posebice od 1969. do 1971. kad su njezine riječi i riječi njezinih suradnika ostale duboko usadene u osjećaje i pamćenje nacije. Vjerojatno je i zbog toga "hrvatska šutnja" ipak i bila pobijedena i prekinuta u devedesetima.

Večernji list

U rodnom Mulu, nadomak Kotora, umro je 27. srpnja prof.dr. Josip Riđanović. Od pokojnog prof. dr. Josipa Riđanovića oprostio se dr. Milenko M. Pasinović.

„Tek što je stigao na odmor iz Zagreba u kome je živio i radio, počev od studentskih dana na Prirodno matematičkom fakultetu- grupi Geografija, na kojem je diplomirao 1953. Po završetku vojnog roka, 1954.godine, postaje asistent na istoimenoj grupi Prirodno-matematičkog fakulteta, a 1965. godine izabran je za docenta. Za redovnog profesora izabran je 1978. Za to vrijeme usavršavao se u nekoliko navrata u Njemačkoj kao stipendist prestižne Humboltove stipendije kod profesora Bidela a kasnije i kod profesora Kellera.

Njegova velika ljubav prema rodnom kraju krunisana je doktorskom disertacijom „Orjen – prilog poznavanju reljefa primorskih krških planina“. Potreba struke uputila ga je na izučavanje problema i značenje vode u geografskom kompleksu, ne samo sa naučnog već i stručno – praktičnog aspekta. Čitav svoj naučni opus posvetio je vodi.

Njegovo djelo HIDROGEOGRAFIJA, izdano 1979. u Zagrebu, predstavlja izuzetan znanstveni doprinos prouča-

vanju voda. Svojim prilogom Postanak i izgled Bokokotorskog zaljeva, Riđanović je dao značajan stručni doprinos monografiji Kotor.

Težak je bio Jozov životni put. Život ga nije mazio ni zdravstveno ni radno...

Ni nedavna smrt njegove supruge, nije ga mogla spriječiti da ne posjeti rodni Muo i prisustvuje svetoj Misi za dan Svete Ane. Rekao mi je: „Došao sam da se oprostim od Mula“. Osjećao je to duboko u sebi. I eto, danas, na taj dan svetom Misom, svi se opraštamo od Joza.

I Jozo je poput mnogih Murljana čeznuo za morem, makar da ga vidi, da ga gleda, da sa njim priča. I more mu je bila sudbina. Smrt je našao u njemu. Simbolika koja se ne bi mogla režirati.

A i zbog čega bi? To znaju svi koji su poznavali Joza.“

UČIMO HRVATSKI

Priredila:
prof. Marina BASTAŠIĆ

Ljudstvo i ljudskost

Možda ne bi bilo „zgorega“ pozabaviti se ovim terminima, osobito u današnje vrijeme. Ljudstvo je bilo sinonim za ljudskost, plemenitost, čovječnost, duševnost, humanost, međutim ima i drugih značenja. S ljudstvom u drugom smislu imaju obično problema pojedinci. Svakome je ljudstvo ideal prema kojemu težiti. Što više pojedinaca u kojem narodu ostvari što veći stupanj ljudstva, to je taj narod sretniji, plemenitiji. Ljudstvo se u jednom smislu može prevoziti,

izvoziti, uvoziti, ali u drugome se smislu može samo izgrađivati. Stoga, manje ga uvozimo, izvozimo, ali ga sve više izgrađujemo i nadograđujemo, jer će ubrzo, čini se, ishlapati.

Je li vam jezik kratak ili krotak?

Često je upravo dobro da nam jezik bude kratak, a katkada je i šutjeti zlato! No, da nam jezik bude kratak, moramo ga često i krotiti – paziti što govorimo. Tako jezik kroćenjem postaje krotak. Nažalost, mnoge se vrline zaboravljaju, pa tako i krotkost. Sasvim je uobičajeno izraziti se da netko ima dug jezik, i da nekome treba skratiti jezik. No, mišljenja

sam da bismo se svi trebali potruditi, i ma kako teško bilo, vratiti se onoj staroj: „Krotak jezik, pamet zdrava, srce čisto, djela prava!“ I eto nam još jednog ljudstva i ljudskosti.

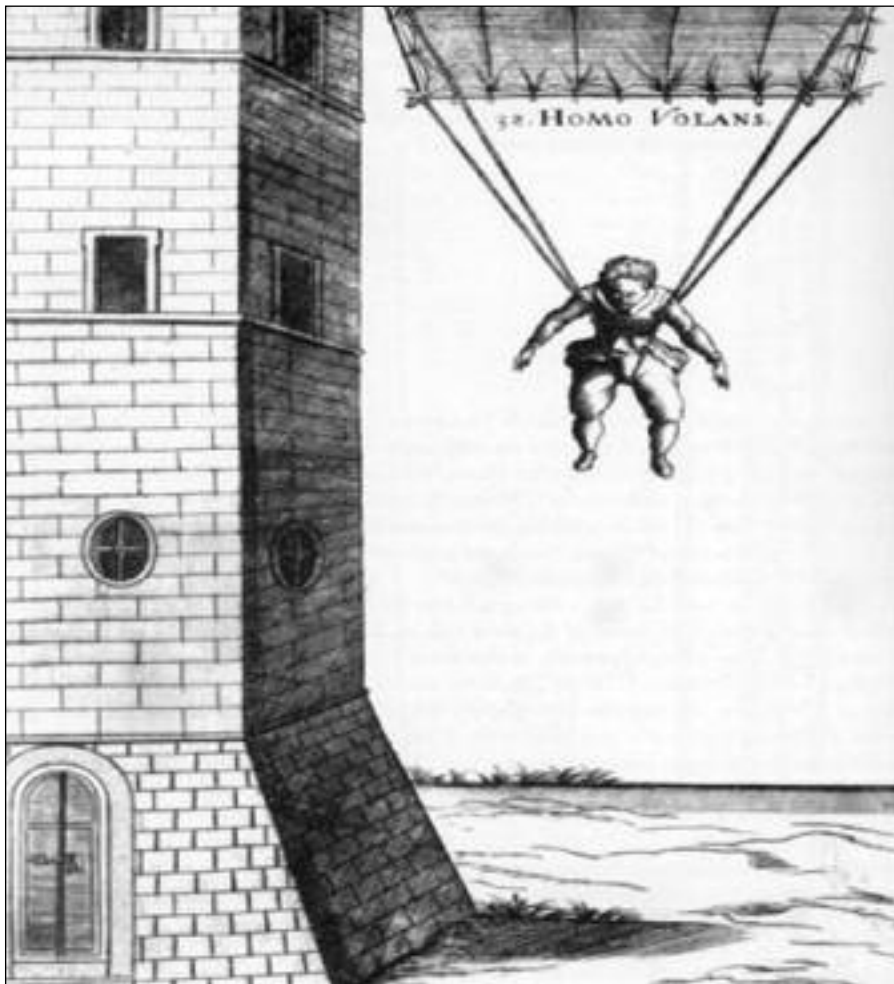
Vrijednosni papiri – vrijednosnice

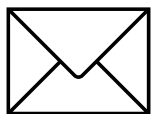
Eh, da, danas je takvo vrijeme da su nam i vrijednosnice postale neophodne! Da, dobro je dok ih se ima! U hrvatskom jeziku, osobito u stručnoj terminologiji, postoji težnja da se od dvočlanih naziva izvode jednočlani. Tako se počelo događati i s terminom vrijednosni papiri, i počela se koristiti riječ vrijednosnica. To sve govori u prilog bogatstvu i raznolikosti hrvatskog jezika, međutim ipak je u spomenutim terminima najvažniji korijen riječi – vrijednost!

Jeste li znali...

Jedan od najpoznatijih Šibenčana, Faust Vrančić, nije samo autor Rječnika pet najuglednijih europskih jezika iz 1595. godine. Prva tehnička otkrića hrvatskih znanstvenika upravo su vezana uz ime Fausta Vrančića. Njegov najpoznatiji izum jest padobran, kojeg je isprobao u Veneciji. Istina je da je Leonardo da Vinci prvi imao zamisao o tome, međutim, on je napravio samo grubu skicu, piramidalnog oblika, dok je Faustov padobran bio pravokutnog oblika kakvi su i danas.

Osim padobrana značajna je i konstrukcija mlina kojeg pokreću morske mijene, žičara, a iznio je i novu konstrukciju metalnih mostova. U svezi s time, njegovo najpoznatije djelo jest *Machinae novae* (Nove naprave) iz 1625. ili 1616. godine.

Imate riječ

Da li da se nadamo?

U prošlom broju (50/51) pročitali smo izvješće urednice Tamare Popović sa Godišnje skupštine HGDCG koja se održala u Kotoru 24.6.2009. Novinarsko izvješće, kako se već piše sa ovakvih skupova, međutim, ja bih se osvrnuo na jednu činjenicu koja je po meni veoma interesantna i značajna. Kao sudionik tog skupa zapazio sam, za razliku od prethodnih godina, da je skupu prisustvovalo nekoliko mlađih osoba u dobi od 8 pa do 15 godina u pratnji svojih roditelja ili baka i djedova, što me prijatno iznenadilo i razveselilo. Svijetla točka u mračnom tunelu, da li je to početak buđenja nacionalne svijesti u Hrvata, da li

se to u hrvatskoj mladeži pokrenuo nacionalni osjećaj pripadnosti ovoj maloj hrvatskoj zajednici? Možda su njihovi najbliži – roditelji, bake, djedovi, shvatili da ova naša zajednica neminovno ali brzo nestaje sa ovih prostora i da je krajnje vrijeme da se nešto učini za njen opstanak. Da li smo shvatili da je jedino rješenje našeg opstanka buđenje nacionalne svijesti kod naših sinova, kćeri i unuka.

Ispred mene sjedjela je sa svojom bakom djevojčica. Cijelo vrijeme Skupštine pomno je pratila što se događa oko nje i nešto crtala na komadiću papira. To mi je privuklo pažnju i nakon završetka Skupštine zamolio sam djevojčicu i njenu baku da mi

pokažu što je ona to crtala. Ono što sam vidio emotivno me je dirnulo i veoma razveselilo jer je djevojčica Ivona nacrtala radno predsjedništvo Skupštine. Njena baka Tonka Pepdonović iz Bara dovela je svoju unuku Ivonu od 8.5 godina na Skupštinu da ta djevojčica osobno doživi taj događaj i da shvati tko je ona i kome ona to pripada. I ne samo to, baka Tonka i unuka Ivona sa članovima Podružnice HGD iz Bara prisustvovali su u kasnim večernjim satima na Citadeli hotela Cattaro u Starom gradu prigodnom glazbenom ugođaju klapa Filip Dević iz Splita koje je organizovala središnjica društva u povodu održavanja Godišnje skupštine.

Maloj Ivoni nije bilo dosadno i nije tražila od bake da ide kući, što bi bilo normalno za njenu dob, već je sa velikom radoznalošću i interesovanjem pratila što se događa oko nje i često svojoj baki postavljala neka pitanja na koja je baka na svoj način davala odgovore. Možda je to za nekoga nevažna stvar, ali mene je to veoma dojmilo i dalo nade da ipak nije sve izgubljeno.

Zato pogledajmo skupa kako je naša mala Ivona svoje viđenje sa Skupštine prenijela na komadić papira (8x8 cm) koji nije samo crtež na papiru već nešto što sa radošću budi nadu u kod većine nas koji želimo i očekujemo buđenje naše hrvatske nacionalne svijesti.

Dario Musić

Radno predsjedništvo Skupštine kako ga je vidjela Ivona Pepdonović

KOTORSKE BOTUNADE

Kako vam je drago...

drugi dio

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Lucija: Mali, diži se iz kočete! Evo je batila 11-ta ura, a ti još spavaš.

DIANA: Mama, pusti ga, neka još spava. Umoran je. Jutros je u 4 ure lego.

Lucija: Dokle ćeš ti njega puštat da čini što ga je volja? Niti da je rabotao do 4 ure.

DIANA: Majko, druga su vremena. Sve se promjenilo, ništa više nije isto, pa ni djeca.

Lucija: Dobro zboriš. Ali isto ga probudi pa provjeri može li stojar na jednu nogu, kakve su mu oči i zapliće li mu jezik.

DIANA: Ma što ti sve ne pada na pamet. Znaš da je naš mali odličan đak, dobro vaspitan i iz dobre famelje.

Lucija: Ti su ti danas na udaru, kako bi se moderno reklo – rizična grupa. Nego, kako te volja, ti si mu mater. Digni ga, treba nešto da mi pomogne.

Goran: Sve sam čuo. Fala ti baba, lijepo si me kalendala. Sva sreća da sam oguglao, jer je svako jutro ista štorija.

Lucija: Srećo babina, strah me danas od svega. Nije danas lako đecu podizat. U moje vrijeme najveća briga mi je bila da mi đeca ne odvale vrh od palca ili da se đe ne porežu. Ala da, promjenit ću ploču. Pošto si mi ti odličan đak treba da mi nešto pomogneš.

Goran: Vazda, djevojčice moja.

Lucija: Ma koji si ti fakin. Slušaj, prošli put kada smo ono formirale Žensku vladu ispod palme došla nam je šinjora

Laura i održala prediku. Oprala nas je, altroke, lavandere sa Gurdića, da me i sada stid. Pitala nas je o Bokeljskoj mornarici i niko ništa, kršteno, nije znao. Ona šempijana Dove je rekla kako im je jedini posao da igraju kolo na dan sv. Tripuna i kako onaj mali Begović, maestro, figura dokle maše rukama.

Goran: Pa kako ti ja tu mogu pomoći?

Lucija: Valjda učite u školi o našoj slavnoj prošlosti. Šinjora Laura će nam danas doći i održati lekciju o mornarici. Moram se i ja pripremit.

Goran: Malo ti mi o tome učimo. Mi smo ti okrenuti prema svijetu, prema Evropi. Danas ti je vrijeme od kompjutera, interneta, big brothersa, facebooka.

DIANA: Što se čudiš majko. Djeca koja su se rodila poslije zemljotresa nisu skoro 10 godina ulazila u naš Kotor. A kada su počela ulaziti trgovci su dobili nova imena - Trg od Portobela, Trg od Trezora, Trg od Pasterie, Trg od Cezara i tako redom. Nekada je Kotor imao preko 30 crkava, a sada ima oko 50-ak što kafea, restorana, picerija, barova i sl. Što ti to govori?!

Lucija: Sve pošlo u đavola. Nema mi druge idem do kotorskog arhiva, a vi se snalazite za objed.

Marijeta: O, dobar dana Lucija. Čas sunce, čas kiša pa se učinjela velika apa. Prosto sam izašla malo rešpirat freške arije. A ti, đe si zabrzala?

Lucija: Zvala me mala od Tonine, koja radi u kotorski arhiv, da dođem do nje. Ima

nešto da mi pokaže.

Marijeta: Kada si se već uputila tamo možemo zajedno. Ajdemo, neka i meni pokaže, ha, ha!

Lucija: Marijeta, je li me ovo oči varaju. Vidim li ja dobro? U šalu od arhiva sjede Ane, Bepa i Dove, a ispred njih brdo knjiga.

Marijeta: Daj da ja vidim. Bogami jest. Študiraju libra. Ane čita, Bepa obrće listove a Dove zapisuje. Samo ne znam što ih to interesa? Da nisu upisale postdiplomske studije?

Lucija: Študenti, ke nova! Kako vam ide istraživanje arhivske građe? Na koji ste foj?

BEPA: Pssst... Luce, oli si na markat. Ovdje se govori šoto voće, ovo ti je kulturna inštitucija.

Marijeta: E, ti ćeš nas naučit, ko da mi ne znamo. Nego, okle vi ovdje?

DOVE: A okle vi ovdje?

Lucija: Prekinite, ala da. Nećemo praviti finte kada sve znamo zašto smo ovdje. Na posao. Svaka neka uzme po jednu knjigu i pročita po 10 stranica. Imamo uru vremena. Poslije zajedno krećemo ispod palme na šedutu. Šinjora Laura me avizala da danas dolazi da nam špijega ostatak o Bokeškoj mornarici. Ruke na rabotu!

BEPO: Što će reći, šinjora Laura, da ste već otvorili škura. Uranili ste, kojim povodom?

LAURA: Baš ste kuriozan svijet, moj Bepo. Imam dva povoda. Prvi je ovo divno ljetnje jutro. Ma, kako ovi narod može prespavat ovakvu ljepotu. Sve je kalmo, pitomo. Para mi kao

da se i samo jutro, poslije noćnog sna, umiva laganom rosom i udiše morski freškin-pomiješanih mirisa - osušenih morskih algi sa mirisom rascvijetalih magnolija, žukve, ruzmarina i lavande.

BEPO: Ja bi u taj ranojutarnji parfem dodao i miris mušulja, karagoja i druge morske spize koju ogoli ljetna oseka, a prvi zraci sunca prevare, te se na čas otvore, sve dok ih prvi valovi od maestrala ne zatvore. Tada ispuste mirise znane samo onima čija duša iz mora izranja. Takva vam je i moja duša.

LAURA: Jo, ne zovu vas uzalud kotorski gardelin. Vi ste pravi poeta. Koji sentiment! Ne može to svako.

BEPO: Šjora Laura, vi ste me inspirisali. Vi ste jedna grande žena.

LAURA: Dobro, dobro, nemojte mi sada komplimentat. Sad ću vam reć i drugi povod.

BEPO: Koji?!

LAURA: Onomad, prije sedam dana pozvale su me šinjore koje su osnovale Žensku vladu pod palmom sa parolom - Da nam sva četiri čoška od kuće stoje drito - a sve sa ciljem zaustavljanja globalne ekonomske krize.

BEPO: Koji uzvišeni motiv!

LAURA: Jes, da nisu injoranti i kukumari. Nemaju znanja ni ideje. Ne znaju skoro ništa o gradu u kojemu žive, perfin ni o Bokeljskoj mornarici. Danas sam ima zakazala šedutu.

BEPO: Imate pravo. Danas, ko je pametan prodaje znanje, a oni drugi prodaju snagu. Evropa prodaje znanje, a sve ono drugo „na snagu“ gura prema jugu. Pametno, neće ljudi više da šporkavaju ruke.

LAURA: E, to, baš to. Mi jesmo mali grad ali imamo puno godina. Imamo veliko kulturno nasljeđe, kulturno blago i valja ga početi prodavati za dobre šolde. Nego, nemojte me uvlačiti u diskusijon. Iscrpit ću se sa

vama pa mi neće ništa ostati za one innjorante i kukumarice. Adio vam šjor Bepo!

BEPO: Neka im je Bog na pomoć!

LAURA: Jeste li sve na broju? Dakle možemo nastaviti tamo gdje smo stale prošli put.

Lucija: Dobro ste nas očetkali u prošlom foju od Hrvatskoga glasnika, pa smo se za ovaj foj dobro potkovale. Ane, oli ti prva uzet riječ?

Ane: Oću, ja ću prva. Bratovština kotorskih pomoraca ili ti ga naša Bokeljska mornarica ove 2009. slavi 1200 godina od svojega osnivanja, a svi mi slavimo i toliko godina od dolaska moći našega mučenika sv. Tripuna. Bratovština je u ta davna vremena osnovana da pomaže svoje članove pozajmicama novca, savjetima, planiranjem unosnih poduhvata, povlašćenom prodajom brodskih potreština. Pomagala je u slučaju bolesti, stradanja na moru, starosti, udaje kćerki, ili bilo kakve bijede, a naročito u slučaju stradanja na moru, što je pomorce-pučane kuražilo i na dalja, opasnija, ali unosnija putovanja.

DOVE: Sve je to uticalo na ekonomsko snaženje pomoraca, pa su oni ulagali svoje pare ne samo u pomorske poduhvate, nego u izgradnju kuća, kupovinu zemljišta, davanje para na kamate, zajmove što je sve uticalo na opšti napredak.

LAURA: Dosta, dosta. Znam, to ste pročitale iz knjige Kotska mornarica od našega dr. Slavka Mijuškovića. To je veliki napredak i za svaku pofalu. Nego, imate li kakvu ideju, neki zaključak?

Dove, Bepa: Pa, ovaj, ne znamo, kako, na što misliš?

Laura: Mislim na naše potopljeno pomorstvo, na našu pokojnu Jugooceaniju. Mislim na naše pomorce. Koliko smo ih samo štampali kroz pomorske skule. Na hiljade mornara, kapetana, oficijala,

kormilara. U oni ljudi momentat, kada je sve pošlo da fondo, ko je mislio na njih.

Ane: Bogami niko. Ni moj Krsto dvije godine nije se mogao ukrcaj ni na jednu kompaniju.

Lucija: Obadva moja zeta su odila saditi krtolu na Njeguše da se preživi.

DOVE: A moj sin Mato jedva se ukrcao u gomilu sa Poljaci-ma, Rusima, Filipincima, na nekakvu sumnjivu kompaniju.

LAURA: Tu sam vas čekala. U taj jadni momenat od našega pomorstva gdje je bila Bokeška mornarica?

Ane, Bepa, Dove: Niđe!

Laura: Da je samo neko mislio glavom bio je tren da se obnovi prava uloga Bokeške mornarice. Prvo, u kompjuter popisati sve bokeljske pomorce sa svim podacima. Drugo, povezati se sa svim poznatim svjetskim kompanijama i treće, napraviti foj od pergamenta, nešto kao počasna matrikula ili ti ga što god drugog, pa na vrh utisnut slavni pečat, pa ostali podaci o bratovštini, njenoj tradiciji od 1200 god., njenoj svetoj zadaći kroz vjekove, njenom statutu (sačuvanom) iz 1463 god. kada se još nije ni znalo za Ameriku. Na takav foj upisati ime i podatke našega pomorca kao dokaz oklen je, što je i od koga je. Pa ti onda vidi kako bi se sve kompanije grabile za njih. Carta canta!

Ane: Bravo ti ga šinjora Laura! Ne bi rekli da dolaze sa Balkana.

DOVE: Onda bi i naši pomorci vratili dobro sa dobrim i Bokeljska mornarica bi ojačala finansijski i razvijala svoju vjekovnu svetu dužnost, a pomorstvo bi se brzo reku-peralo.

Laura: Ne bi samo figurala, vratila bi se u život. Više vam neću reć ni jednu ideju. Mućnite, finalmente, svojom glavom!

Priradio:

Tripo SCHUBERT

Radionica NDC Montenegro

29.6.2009. Nansen Dialog Centar Montenegro organizirao je radionicu uz podršku Fondacije Instituta za otvoreno Društvo za predstavnike manjina i lokalne samouprave općina Tivat i Kotor.

Tema radionice je bila "Integracija manjina u crnogorsko društvo". Ova radionica je imala za cilj da identificira probleme sa kojima se susrijeću pripadnici manjinskih naroda na lokalnoj i nacionalnoj razini, a u svezi implementacije odredbi Ustava i Zakona o pravima manjina i Strategije Vladine politike za integraciju manjina.

U radu je sudjelovao tajnik HGDCG Tripo Schubert, koji je ukazao na problem u svezi zagarantiranih mandata u parlamentu, načina formiranja nacionalnih Savjeta i sistema raspodjele sredstava iz Fonda za financiranje manjina.

Zajednica Italijana

2.7.2009. Svečanom otvaranju kancelarije Zajednice Italijana Crne Gore u Kotoru nazočio je predstavnik HGDCG Tripo Schubert. Sa Zajednicom Italijana HGDCG ima dobru suradnju i podudarnost u mnogim projektima.

Tiskanje monografije Dobrota

3.7.2009. višemjesečni rad na obradi materijala o pomorskoj i kulturnoj povijesti Dobrote XVI-XX st. autora Antuna Tonka Tomića, završio se dogovorom o tiskanju sa firmom DPC iz Podgorice, koja je ovlašten zastupnik Grafotiska-Grude.

Izložba Mija Adžića

3.7. 2009. na poziv našeg počasnog člana Mija Adžića iz Splita, izaslanstvo HGDCG: Tripo Schubert, Dario Musić i Tamara Popović, posjetilo je izložbu u Plavom Dvorcu na Cetinju "45 godina umjetničkog rada Mija Adžića" koja predstavlja retrospektivu kazališne scenografije 1964-2009. Dogovorena je postavka ove izložbe u Kotoru u organizaciji HGDCG i Općine Kotor.

Seminar za učitelje

4-12.7.2009. na seminaru za odgojitelje, učitelje i nastavnike hrvatske manjine u inozemstvu i hrvatskog iseljništva, koji se održao u Primoštenu, od strane HGD CG upućena je Sandra Pasković, a sa njom je bila i profesorica dopunske nastave na hrvatskom jeziku u Tivtu i Kotoru, prof. Marina Bastašić.

Na stručnom skupu koji je organizirala Agencija za odgoj i obrazovanje sudjelovali su vrsni predavači iz oblasti hrvatskog jezika i književnosti, kulturno povijesne baštine grada Šibenika, kulturne baštine i stanovništva Hrvatske, glazbenog obrazovanja i hrvatskih narodnih plesova.

"U jutarnjim satima, rad je bio organiziran u obliku radionica, a u večernjim satima smo imali predavanja. Pored svakodnevnih aktivnosti, išli smo u obilazak grada Šibenika, kao i na cjelodnevni izlet u NP Krka, kada smo i posjetili srednjovjekovni grad Skradin.

Svakako, ovaj stručni skup je bio koristan i zanimljiv. Nakon večernjih predavanja bilo je vremena za druženje i razmjenu iskustava i ideja sa kolegama", kazala nam je učiteljica Sandra Pasković nakon povratka iz Primoštena.

Hrvatski poslovni klub

10.7.2009. predstavnik HGDCG Jurica Žarković sudjelovao je u radu zasjedanja Hrvatskog poslovnog kluba, na kojemu je kao gost govorio dr. Igor Lukšić, potpredsjednik Vlade CG za međunarodnu ekonomsku saradnju, na temu: Crnogorski privredni sistem, njegov trenutni položaj i mjesto u svijetu aktuelne svjetske ekonomske situacije. Sastranku su nazočili veleposlanik RH dr Petar Turčinović sa suradnicima, gradonačelnica Kotora Marija Čatović, predsjednik Hrvatske gospodarske komore u Crnoj Gori Damir Pinjatić i brojni ugledni gospodarstvenici.

IPA projekti

10.7.2009. nakon sudjelovanja na Forumima za traženje partnera, koji su se održali u Igalu i Dubrovniku, a u okviru Programa prekogranične suradnje HRVATSKA-CRNA GORA 2009-2013, odlučili smo našu projektnu zamisao realizirati sa dvije NVO iz Dubrovnika i to: DUNEIA d.o.o., regionalna razvojna agencija Dubrovačko neretvanske Županije i Nvo Općina Dubrovačko Primorje. Prvi sastanak je održan u Dubrovniku, na kojemu su od strane HGDCG sudjelovali Tripo Schubert, Tamara Popović i Krunoslav težak.

Dubrovačke ljetnje igre

10.7.2009. predstavnici HGDCG nazočili su svečanom otvorenju 60. Dubrovačkih ljetnjih igara. (opširnije str.4)

Povjerenstvo raspodijelilo sredstva

17.7. 2009. Povjerenstvo za kandidiranje projekata radi dodjele financijske potpore hrvatskim udrugama u Crnoj Gori na završnoj sjednici 16. srpnja 2009. odobrilo je sredstva u ukupnom iznosu od 15.000 eura.

Kako je saopšteno iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Crnoj Gori, Povjerenstvo je utvrdilo da su ispunili uvjete i dobili sredstva:

- Glazbeno prosvjetno društvo Tivat: 1500 eura za dvije monografije društva i 1250 eura za Smotru puhačkih orkestara

- KZU Napredak Gornja Lastva: 900 eura za projekt Terensko istraživanje običaja, napjeva plesova u selu Gornja Lastva i drugim naseljima tivatskog i kotorskog zaljeva

- Hrvatska krovna zajednica: 3100 eura za Učesće na drugom Europskom prvenstvu hrvatskih nacionalnih manjina

- Hrvatska krovna zajednica i HKUD Ljudevit Gaj: 1500 eura za Monografiju

- Hrvatski dom 1893 i NVO Krašići: 1100 eura za

Hrvatske web novine

- Hrvatsko građansko društvo Crne Gore: 600 eura za projekt Nestankom jezika gasi se i nacija, 750 eura za projekt Prezentacija kulturnog nasljeđa u Padovi, 3500 eura za Hrvatski glasnik i 800 eura za projekt Dječja ruka suradnje.

Mihaliček član žirija

25. i 26.7.2009. član redakcije Hrvatskog glasnika, povjesničar umjetnosti Marija Mihaliček, posredstvom HGDCG sudjelovala je kao član žirija u umjetničkoj koloniji „Mandrač“.

Promocija Bokeškog ljetopisa

30.7. 2009. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organiziralo je predstavljanje Godišnjaka Bokeški ljetopis u Koncertnoj dvorani Muzičke škole „Vida Matjan“ u Kotoru, crkva Sv. Duha. O Ljetopisu su govorili: Jovan Martinović, Marina Dulović i Marija Mihaliček. Tekstove je čitala Dragica Tomas. Voditeljica programa bila je Dubravka Jovanović, a u programu su sudjelovale kape Bisernice Boke i Bokeljski mornari te učenici škole „Vida Matjan“.

www.hgdcg.org

Obavještavamo sve zainteresirane da je nova web adresa Hrvatskog građanskog društva Crne Gore

www.hgdcg.org

Radio Dux na 97,4

23.7. 2009. Izaslanstvo Hrvatskog građanskog društva: predsjednik dr. Ivan Ilić, tajnik Tripo Schubert i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović posjetili su Radio Dux na poziv v.d. direktora Miroslava Marušića.

Marušić je upoznao delegaciju HGDCG sa tehničkim detaljima u svezi emitiranja programa i planovima za dalji rad.

Prostorije radija su u Donjoj Lastvi, i za sada se emitira 24-satni eksperimentalni program na frekvenciji 97,4 preko predajnika na Vrmcu koji signalom pokriva područje Tivta i Kotora. U planu je proširenje, te je u tijeku procedura dobivanja dozvole za repetitor na Obosniku, što bi značilo pokrivenost područja Herceg Novog, dakle Boke i šire.

Predsjednik HGDCG dr. Ivan Ilić poželio je uspješan rad i puno slušatelja i izrazio nadu da će Radio Dux biti partner u promociji aktivnosti društva, o kojima će ovaj elektronski medij biti ure-

dno obavještavan.

„Prostora za suradnju ima dosta. Imamo i vrlo interesantan projekat, susret urednika glasila manjinskih zajednica, koji je prošle godine pokrenula urednica Hrvatskog glasnika. Ti susreti bi trebalo da postanu tradicionalni, u koje Radio Dux može biti aktivno uključen“, predložio je dr. Ilić.

Marušić je istakao da prihvata poziv za suradnju, siguran da će na ona biti relaizirana na ko- rektan način.

Tajnik HGDCG Tripo Schubert i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović govorili su o detaljima suradnje u razmjeni marketinških i ostalih sadržaja ova dva medija.

Osnivači Radia Dux su Hrvatsko nacionalno vijeće i Hrvatska krovna zajednica, te su sastanku nazočili predsjednik HNV Miroslav Marić i predsjednik Krovne udruge Dux Croatorum Mato Krstović.

Radio DUX???

Zašto ovoliko upitnika u naslovu? Odgovor je jasan: mnogo nepoznanica i mnoga pitanja u svezi stvaranja i rada radio postaje Dux.

Već duže vrijeme nam je nagovještavano i pratimo projekt koji je pokrenulo Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore – otvaranje hrvatskog radija, radija nacionalne manjine Hrvata Crne Gore. Nešto vrlo važno, povijesno, do skora nezamislivo za ovu našu malu hrvatsku zajednicu.

Zahvaljujući dobrosusjedskim odnosima dviju država Crne Gore i Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore uspjelo je u svojoj namjeri, da i mi imamo naše radio valove na ovim prostorima. Sa veseljem i radoznalošću sam očekivao prvo emitiranje hrvatske – naše radio postaje.

Njen početak rada najavio je urednik Miroslav Marušić koji je bio pozvan na Skupštinu HGDCG u Kotoru 24.06.2009. Na iznenađenje svih, urednik se s par rečenica obratio obavještavajući nas da počinje s radom Radio DUX i

na kojoj frekvenciji. Ništa detaljnije, ništa o osnivaču, programu radija, što znači ime Radio DUX i još mnogo toga ostalo je nepoznato.

S radoznalošću počeo sam slušati naš Radio DUX. Na frekvenciji 97.4 najavljuju da je u eksperimentalnoj fazi, što je potpuno razumljivo, ali odmah mi je bilo uočljivo da voditelj nikad ne spominje hrvatski Radio DUX, već samo Radio DUX. Razmišljam, nije valjda opet nešto u igri što se pokriva hrvatskim a ne želi se tako djelovati. Nedugo zatim u crnogorskom tisku Vijesti od 29.06.2009. u prilogu Startovao Radio Dux, V.D. direktor radija Miroslav Marušić izjavljuje:

“Iako je ovo medij čiji je osnivač HNV CG, mi nećemo praviti program samo za ovdašnju hrvatsku populaciju, već za sve slušaoce dobre volje za koje ćemo se na tržištu boriti kvalitetom i objektivnošću”.

Moje negodovanje i razočarenje, zar nam to HNVCG (osnivač Radio DUX-a) prezentira. Radio po-

staju za opću upotrebu, komercijalnog karaktera, kojih na ovim prostorima ima skoro svako veće mjesto. Zar nam je to dala Hrvatska da se na našoj postaji ne kaže ili ne smije najaviti hrvatski radio – Radio DUX. Gospodo sa radija DUX, predstavite nam se da vidimo tko to vodi taj Radio, ako je hrvatski a trebao je biti, da čujemo koji su vam programi, emisije, vijesti, teme. Da vidimo da li ste interesantni za hrvatsku populaciju ili ste stali u red lokalnih stanica, pa nam je svejedno koju ćemo postaju slušati. Bili ste na poduci u Zagrebu, vjerujem da su vas usmjeravali i učili kako trebate djelovati na području koji pokrivete vašim frekvencijama. Veoma me interesira da li će radio postaja Radio DUX emitirati program na hrvatskom jeziku. Bit ću strpljiv, možda je moje razočarenje prerano, uvjerite me u suprotno, da Vam mogu javno čestitati i zahvaliti na trudu.

**Vaš strpljivi slušatelj
iz Kotora
Dario Musić**

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostraca

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar
Knjižara So

Risan: Centar

Financijska sredstva za pripremu i tiskanje osiguravamo zahvaljujući donatorima i sponzorima, među kojima su INA Crna Gora, Ledo Montenegro, Turistička zajednica Grada Zagreba, AdriaMar, Split Ship Management, Podravka, Radio Kotor, Radio Skala...

**Ukoliko ste zainteresirani za suradnju,
kontaktirajte nas na tel: +382 32 304 232, +382 69 700 720,
ili e-mail hgd-kotor@t-com.me**

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-10418-20
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

**Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru**

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

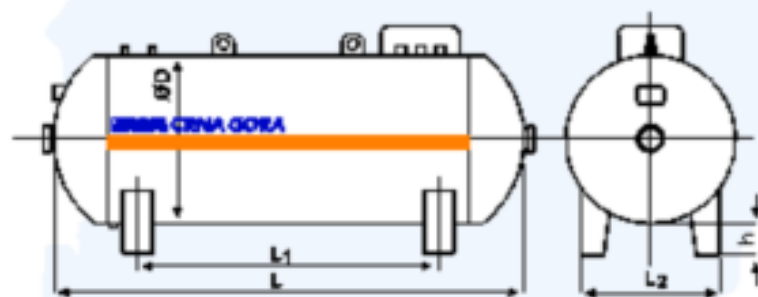
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

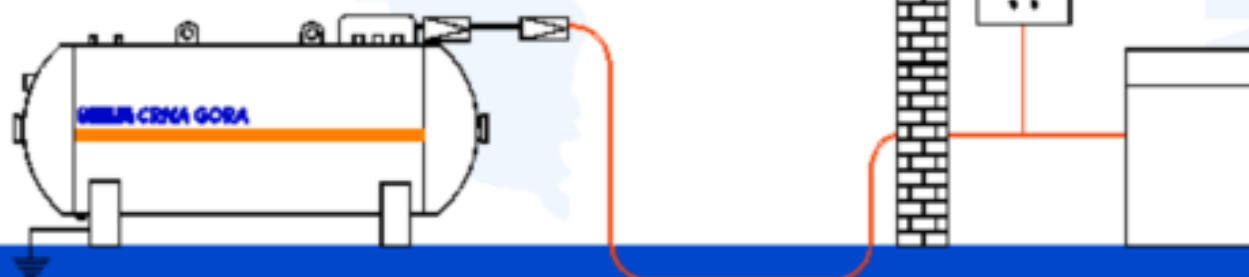
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

napre- tnost (Pa)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

